

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra pastorální a spirituální teologie

**Po stopách vzniku duchovních cvičení sv. Ignáce z
Loyoly a jejich účinků mezi lidmi dnes**

Diplomová práce

Autor: Bc. Michael Ruschka
Vedoucí práce: Dr. Michael Špaček

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne 31. března 2017

Michael Ruschka

Děkuji Dr. Michaelu Špačkovi, za odborné vedení práce a podnětné rady a připomínky.

Obsah

Úvod.....	6
1. Rytíř Iñigo López de Loyola a jeho obrácení	8
1.1. Rod a přiblížení doby.....	8
1.2. Iñigův život před obrácením.....	10
1.3. Obrácení.....	12
2. Od rozvoje exercicií po založení řádu.....	15
2.1. Manresa a projevy tajemné Boží milosti	15
2.2. Osvícení	17
2.3. Poutník Iñigo.....	19
2.3.1. Barcelona.....	20
2.3.2. Řím	20
2.3.3. Benátky.....	20
2.3.4. Jeruzalém.....	21
2.3.5. Návrat do vlasti	22
2.4. Studia a první reálné obrysy Iñigova působení jako služebníka duší.....	22
2.4.1. Studium v Barceloně	23
2.4.2. Studium v Alcalá a spory s inkvizicí.....	23
2.4.3. Studium v Salamance a další věznění	25
2.4.4. Studium v Paříži - Iñigo magistrem	26
2.5. Ten muž je světec, jednou založí řeholní řád	28
2.5.1. Slib.....	29
2.5.2. Kněžské svěcení	29
2.5.3. Compañía de Jesús	30
3. Náčrt spirituality sv. Ignáce a rozbor exercicií	33
3.1. Nástin vývoje chápání spirituality sv. Ignáce	33
3.2. Duchovní cvičení – jádro Ignaciánské spirituality	35

3.2.1 První část exercicií	39
3.2.2 Druhá část exercicií	40
3.2.3 Třetí část exercicií	41
3.2.4 Čtvrtá část exercicií	42
4. Exercicie a jejich aktéři v praxi	44
4.1 Exercitanti	45
4.2 Exercitátor	46
4.3 Duch Svatý	47
5. Působení exercicií na věřící dnes	49
5.1 Kvalitativní výzkum	49
5.2 Dotazník	50
5.2.1 Důvod absolvování duchovních cvičení	51
5.2.2 Účast na duchovních cvičení z pohledu jejich trvání	52
5.2.3 Duchovní cvičení jsem absolvoval/a poprvé	53
5.2.4 Průběh duchovních cvičení z pohledu náročnosti	54
5.2.5 Vyjádření spokojenosti s duchovním vedením	55
5.2.6 Účinek duchovních cvičení z krátkodobého hlediska	56
5.2.7 Účinek duchovních cvičení z hlediska šesti měsíců	57
5.2.8 Chut' prohlubovat vztah k Bohu pomocí exercicií	58
Anotace	60
Annotation	61
Bibliografie	62
Primární:	62
Sekundární:	62
Internetové zdroje:	64

Úvod

Téma, jež je nosným pilířem této diplomové práce, má svůj původní základ nejen v zaujetí osobou sv. Ignáce z Loyoly, ale zejména v jeho nezaměnitelných duchovních cvičeních. Jedním z významných impulsů pro výběr právě této látky byla v první řadě touha poznat, jakým způsobem sv. Ignác při sepisování útlé knížky *Duchovní cvičení* postupoval; resp. jakým způsobem na své životní pouti dozrával, aby se nakonec stal uznávaným a vyhledávaným, pro svoji nevídanou schopnost duchovního vedení.

Dalšími důležitými podněty pro volbu této látky byl okamžik „obrácení“ při rekonvalescenci po zranění,¹ který velkou měrou ovlivnil rozhodnutí Ignáce ke změně životního postoje a pak „osvícení“ při pobytu v Manrese.² Nepřestává mě totiž fascinovat, jakým způsobem v dějinách Pán jedná a jaké prostředky si vybírá na cestě k srdcím, která chce obdarovat svojí láskyplnou milostí.

Cílem této práce není podrobně popsat Ignácův život, není jím ani detailní rozbor Ignácovy spirituality, ani hluboká teologická či psychologická analýza ignaciánských exercicií. Hlavním cílem této práce je výzkum v oblasti působení duchovních cvičení na věřící dnešní doby. Sekundárním cílem je pokus o nastínění Ignácova propojení s Pánem, jeho otevření se Božímu působení a náčrt spirituality ve světle duchovních cvičení, která neztrácejí svůj lesk ani dnes a stále nabízejí útěchu mnohým.

Výběr zdrojů, ze kterých bylo při práci čerpáno, krystalizoval v celém jejím průběhu. Byly selektovány tak, aby co možná nejvhodnějším způsobem reflektovaly to, co jsem chtěl čtenáři sdělit.

¹ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 470 s. Societas; 22. ISBN 80-86715-42-6., s.121.

² Srov. tamtéž, s. 134.

V diplomové práci uplatňuji deduktivní a induktivní metodu. Induktivní metoda je obsažena zejména v poslední kapitole a vychází z níže uvedeného kvalitativního dotazování. Práce je členěna do pěti částí.

V první části, která je zaměřena na obrácení sv. Ignáce, se zabývám dobou, kdy světec ještě netušil, že na něj čeká Pán s otevřenou náručí. Dobou, kdy žije spíše vojenským životem a upřednostňuje světské radovánky. Přibližuji také dobu, do které se Ignác narodil, aby si tak čtenář mohl lépe poskládat mozaiku okolností jeho obrácení.

Druhá část je věnována Ignácově osvícení a následujícím událostem, ve kterých si světec uvědomil tajemné Boží působení skryté i za strastiplnými prožitky. Zabývám se zde prvními impulzy duchovních cvičení, jeho putováním do Svaté země, studii, která doprovázela inkviziční slyšení, a nakonec se zmiňuji o založení řeholního řádu.

Část třetí si klade za úkol nastínit ignaciánskou spiritualitu, která je neodmyslitelně spjata s duchovními cvičeními. Pokouším se blíže uvést do čtyř exercičních týdnů, a snažím se načrtnout, co každý týden pro křesťana znamená.

Ve čtvrté části se zaměřuji v obrysech na exerciční praxi. Netroufám si ale rozebírat praxi jako takovou, kterou vnímám jako hluboce osobní. Spíše se snažím nastínit vlastnosti protagonistů duchovních cvičení a jejich žádoucí dispozice.

Poslední pátá část je krátkým rozborem veřejného dotazníku, který si kladl za cíl alespoň rámcově zjistit, jakým způsobem jsou duchovní cvičení vnímána z pohledu vedených osob dnes.

1. Rytíř Íñigo López de Loyola a jeho obrácení

1.1. Rod a přiblížení doby

Baskický šlechtický rod, ze kterého pochází sv. Ignác, patřil k deseti nejvýznamnějším té doby, tzv. *parientes mayores*. Takto označené rody mají králem zaručené právo k tomu, že mohou být zvány ke dvoru.³ Než si ale rod Loyolů vydobyl takové postavení u kastilského královského dvora, musel rozhodně prokázat jistou loajalitu a oddanost.

Přibližme si ale historická fakta popořádku. První doložená zmínka o vlastníku sídla v Loyole pochází z roku 1180 a byl jím Lope de Oñaz, jehož vnuk se oženil roku 1260 s Iñez de Loyola. Rody se tak sjednotily a lidová baskická píseň, jež opěvuje vítěze v bitvě z roku 1321 u Beotíbaru, nemluví o nikom jiném než o vnucích zmíněného páru. Víme také, že jistý Beltrán Yanéz z Loyoly roku 1394 obstaral ke svému majetku záštitu nad farním kostelem v Azpeitii. Tento Beltrán měl dceru jménem Sancha, která se provdala roku 1416 za muže jménem Lope García de Lazcano. Synem tohoto páru byl dědeček sv. Ignáce, Juan Peréz de Loyola.⁴

Roku 1456 se šlechtické rody, které tou dobou ztrácely svůj společenský vliv díky měšťanské demokracii a kastilskému království, mobilizovaly proti šesti městům a Íñigův děd Juan Peréz podepsal prohlášení o likvidaci těchto nepřátel “modré krve”. Toto vyhlášení válečného stavu města opětovala a pevnost, jež patřila rodu Loyola, byla s povolením kastilského krále Jindřicha IV. dobytá. Trestem poraženého Juana Peréze byla nucená účast na obraně katolické víry na maurské frontě v Andalusii, a to vše na svoje náklady. Při návratu z fronty v roce 1461 mu bylo povoleno znovu postavit svůj dům. Toto vyhnanství ale nemělo žádný vliv na oddanost králi a roku 1475 znovu přísahal králi věrnost.⁵

³ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2012. 109 s. Societas; 43. ISBN 978-80-7412-119-7., s. 14.

⁴ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004. 335 s. Societas; 14. ISBN 80-86715-19-1., s. 7.

⁵ Srov. tamtéž, s. 15.

Iñigův otec Beltrán, jenž byl také na přísaze osobně přítomen a účastnil se po boku krále tažení na poslední maurské území Granadu, si roku 1476 vzal dceru královského advokáta kastilského dvora Dr. Martina de Liconu Marinu Saénz de Liconu. Marina dostala velké věno a přestěhovala se na panský dům na Loyole. Nicméně jejím největším přínosem v novém domově byla neochvějnost v katolické víře. Díky její rodině a pomoci při zakládání františkánského kláštera tak Baskicko poznalo i velkého ducha tehdejšího významného kardinála Cisnerose.⁶

Psal se rok 1491 a světlo světa spatřil poslední z třinácti potomků manželského svazku Beltrána a Mariny. Byl to sedmý syn a dostal jméno Iñigo⁷ López, dnes známý především jako sv. Ignác z Loyoly.⁸

V témže roce, přesněji 3. srpna 1491, se vydal na objevitelskou misi Kolumbus se svou karavelou Santa Maria. Španělsku té doby vládla katolicky silně orientovaná dvojice Isabella Kastilská a Ferdinand II. Aragonský⁹. Jejich sňatek, a tím i sjednocení kastilského a aragonského trůnu, položil základy španělskému království. Této dvojici, především však zbožnému životu Isabelly, vděčí Španělsko za náboženský rozmach, který trvá celé 16. století. Významu co do teologie se Španělsko rovnalo tehdejší Paříži a toto podněbí tak mohlo dát vyrůst nejen mnoha uznávaným teologům, zejména z řádů dominikánů a jezuitů, ale i řadě významných světců.¹⁰

Byla to ale také doba plná protikladů, zámořských objevů a náboženských reformátorů. Nejen, že se množil odpor ke katolické církvi, a to díky pokleslým mravům a neschopnosti obnovení a očištění od tohoto úpadku, ale mnohé národy se od církve úplně distancovaly a odpadly. K reformě a veřejnému poukazování na prohnulost tehdejšího kléru tak dochází z vnějšku. Jedinými zeměmi, které zůstaly

⁶ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 16.

⁷ Křestním patronem byl Iñigo, známý benediktinský opat kláštera v provincii Burgos, jenž zemřel roku 1068. Nejmladšího potomka pokřtil roku 1491 rektor kostela v Azpeitii Juan de Zabala. (Srov. DALMASES, de Candido. *Otec a Magister*. Řím, Praha, 1992, s. 7.).

⁸ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 16.

⁹ R. 1496 udělil papež Alexander VI. Isabelle a Ferdinandovi čestný titul „katoličtí králové“. Tento titul byl udělen zejména z důvodů skončení válečných tažení proti Maurům a tím udržení katolické víry ve Španělsku a pro její šíření do Nového světa (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo.*, s. 221.).

¹⁰ Srov. KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve*. Vyd. 3., přeprac. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1993. 3 sv. (209, 301 s., s. 302-499). s. 333-334.

katolické, byly Itálie a Španělsko.¹¹ Papežský stolec tehdejší doby byl obsazován nejen z pohnutek duchovních, ale i světských. Vždyť papež byl světským vládcem a mnohdy i vojevůdcem. Volba nejvyšší katolické hlavy měla pramálo společného s volbou, jak ji známe dnes.¹²

Nelze si nevšimnout skutečnosti, že právě v této době, jež nahrává na jedné straně náboženské revoluci ve stopách Zwingliho¹³ či Luthera¹⁴, se na straně druhé rodí takoví velikáni jako jsou František Xaverský, Jan od Kříže nebo Ignác z Loyoly. Jako by Prozřetelnost chtěla ukázat, že i v tak těžkých chvílích dokáže nabídnout tajemným způsobem svoji cestu, aby tak probudila ve svých věrných plamen víry, naděje a lásky.

1.2. Iñigův život před obrácením

Iñigo se narodil v rodinném hradním sídle na Loyole. Loyolové byli šlechtickým rodem provincie Gipuzkoa a tak se brzy po narození dostal do rukou prosté selky, jež jej vychovávala v nedalekém Eguibaru. Jako malý chlapec byl veden spíše k věcem světským než duchovním, i když byl tonzurován, což zdá se ukazuje na přání rodičů, aby se stal duchovním.¹⁵ Jazykově byl vybaven baskičtinou, kterou běžně používal a španělštinou (spíše bojovou), jež mu byla vštěpována otcem a bratry.¹⁶

Iñigo, vědom si své rodinné tradice, se chtěl stát slavným na bojištích a ve válečných vřavách. Na duchovní život tak neměl ani pomyslení.¹⁷

¹¹ Srov. KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve*, s. 313.

¹² Srov. RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002. 543 s. Societas; 12. ISBN 80-86045-97-8., s. 29.

¹³ Švýcarský světský kněz Ulrich Zwingli (1484-1531) – humanistický teolog a reformátor.

¹⁴ Německý augustiniánský mnich Martin Luther (1483-1546) – vystudovaný teolog, reformátor a protagonista protestantismu.

¹⁵ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 25.

¹⁶ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 15.

¹⁷ Srov. tamtéž, s. 17.

V jeho zatím nerozváženém, ale pochopitelném jednání, se odráží horká krev rodu Loyolů, kde si každý musel svoje místo vydobýt a jediné v co mohl ve svých mladistvých letech věřit, byla naděje, že se mu to podaří. A tady, v tomto okamžiku Iñigova života, se Hugo Rahner¹⁸ zmiňuje o jeho začínajícím *magis*.¹⁹ Tedy o naději, která již v tomto období zasela nepatrné semínko, aby vyklíčilo do tak velkolepého díla jako je Tovaryšstvo Ježíšovo, či exercicií, o kterých podrobněji pojednáme později.

Ačkoliv rodiče zřejmě chtěli, aby Iñigo směřoval k duchovní dráze, ukázalo se, že tehdy hledal slávu spíše ve službě králi než církve. Zajisté tomuto rozhodnutí pomohl přesun Iñiga z rodného domu do služeb rodinného přítele Juana Velásqueze de Cuellar, který působil v Arévalu a byl zaměstnán jako nejvyšší komoří katolických králů. Mladý Iñigo se stal pážetem Juana Velásqueze a učil se dvorním tradicím v prostředí vysoké šlechty. Nejen, že byl vychováván ke cti a zbožnosti, ale také k věrnosti pozemskému trůnu.²⁰ Tato věrnost se ho držela dlouho a našel v ní zálibu, viděl v ní neutuchající pramen cti a slávy. A protože byl velmi ctižádostivý, brzy se stal důstojníkem.²¹

Nutno ovšem říci, že toto období jeho života s sebou neslo spíše stinné stránky a rozmařilost v nejrůznějších podobách. Iñigo tak na vlastní kůži zakoušel pozemské „slasti“, a i když byl vychováván ve víře (stále nosil tonzuru), podlehl častokrát hazardu, ženám a jiným světským radovánkám. Obzvláště pak bitkám se zbraní v ruce. Měl rád okázalé prostředí vyšší společnosti a vyžíval se v nošení brnění a šatů pestrých barev.²²

To ale byla jen jedna strana mince, ta druhá s sebou nesla daň v podobě prolévání krve na bojištích. Tuto skutečnost zažil Ignác na vlastní kůži při bránění města Aréval roku 1517, které patřilo jeho tehdejšímu pánu. V témže roce Velásquez

¹⁸ Německý jezuita Hugo Rahner (1900-1968) – významný teolog a církevní historik.

¹⁹ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 17.

²⁰ Srov. tamtéž.

²¹ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 45.

²² Srov. tamtéž.

skonal a Iñigo se ocitl bez zázemí. Své nové působiště si našel jako důstojník osobní stráže u královského vazala, vicekrále navarrského Antonia de Manrique de Laras z Nájery.²³ Navarra byla oblast na hranicích s Francií a byla dobyta a tím i přidružena ke Španělsku roku 1515, tedy v témže roce, ve kterém se Iñigo dostal s jedním ze svých bratrů před soud za nějakou výtržnost.²⁴

Iñigo po boku svého nového pána dospěl v silného a uznávaného rytíře. Psal se rok 1521 a Francie vycítila možnost dobýt ztracené navarrské území zpět. Tomuto rozhodnutí nahrávala i nepříliš dobrá politická situace ve Španělsku, jež se vypořádávalo se sociální revolucí.²⁵

V pondělí 20. května 1521 při obléhání navarrského města Pamplony francouzským vojskem a v situaci, kdy Iñigo již velmi dobře věděl, že město neubrání, se ozvala dělová rána a letící koule mu roztránila pravou nohu.²⁶ Rytíř z Loyoly přežil a Francie zvítězila.

1.3. Obrácení

„Iñigo, ty nebudeš mít rozum, dokud si nezlomíš nohu.“ Takto prý jeho teta jednou reagovala, když jako mladík dováděl se svými vrstevníky.²⁷

Více než čtrnáct dní trval přesun zraněného Iñiga z Pamplony do rodného domu v Loyole. Kost se v noze hojila špatně a s nemocným to nevypadalo nadějně.²⁸ Došlo to tak daleko, že 25. června 1521 přijal svátosti umírajících. V den sv. Petra a Pavla se ale zdravotní stav náhle zlepšil a zranění se začalo hojit.²⁹ Jak o sobě sám Ignác později říká, že byl „ctitelem sv. Petra; a tak se Bohu zalíbilo, že se mu právě o

²³ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 53.

²⁴ Srov. HEVENESI, Gábor. *Jiskry sv. Ignáce*. Překlad Robert Kunert. 4. vyd. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2005. 412 s. ISBN 80-86953-00-9., s. 382.

²⁵ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 59.

²⁶ Srov. tamtéž, s. 67.

²⁷ Srov. tamtéž, s. 35.

²⁸ Srov. tamtéž, s. 77.

²⁹ Srov. tamtéž, s. 85.

té půlnoci ulehčilo.³⁰ Zdá se tak, že Bůh měl s Iñigem jiné plány, jak uvidíme později, zvláště v druhé a třetí kapitole.

Rekonvalescence trvala měsíce, a to i díky tomu, že noha špatně srůstala a musela být opětovně lámána, aby došlo k lepšímu hojení. Iñigo si vždy rád krátil chvíli četbou románů s rytířskou tematikou. Ani tehdy tomu nebylo jinak. Jak rád by se opět vrátil do sedla koně, oděn ve zbroji. Ovšem knihy, které donesla zraněnému jeho vlastní švagrová, jež se o něj na zámku v Loyole starala, byly na hony vzdáleny válečným románům. Byly to knihy *Život Pána Ježíše* od německého kartuziána Ludolfa Saského³¹ a životopisy světců.³²

V těchto knihách si Iñigo nyní četl. Ze začátku pro něj tyto knihy byly neuchopitelné.³³ Jistě nebyl zvyklý na četbu knih, v nichž se projevuje láska bez nároku na odměnu nebo slávu. Určitě o takových knihách mnoho slyšel, ale prozatím jej nezajímaly. Protože ale nebyly k dispozici jiné, začel se a zpozoroval, že je v nich něco, co jej oslovuje. Zdá se, že se v něm Boží milost projevila tak, aby si uvědomil, jak křehká je tělesná schránka a jak pomíjivé je bohatství a sláva tohoto světa.

Bůh mu tak, podle jeho vlastních slov, pomohl k pochopení situace, kterou právě procházel. Při četbě totiž zaznamenával jakési pohnutky k myšlenkám o způsobu života svatých. Napadalo jej, jaké by bylo pokusit se o změnu života dle světců, jakými byli sv. František, či sv. Dominik. Čím více přemýšlel o změně životních hodnot, tím více se mu otevírala náruč Prozřetelnosti. Myšlenky, jež míval spojené s vnímáním tohoto světa, a které mu ubíraly na síle, se postupně přetavovaly do nových, těch, které mu poskytovaly útěchu.³⁴ Byl to začátek rozvoje duchovního života, onen přerod lidského ducha, jímž procházel Duch Boží, který plnil Ignácovo srdce svou milostí.

³⁰ IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 119.

³¹ Německý kartuzián a mystik Ludolf Saský (asi 1300-1378), mezi jeho nejznámější díla patří *Vita Christi*.

³² Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 91.

³³ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 120.

³⁴ Srov. tamtéž, s. 120-121.

Díky tomuto zmítání mezi utěšeným a neutěšeným stavem své duše se Ignác pomalu odhodlává k velkým věcem. A to je prapůvod duchovních cvičení. Toto odhodlání k novému rytířskému životu, již ne ve zbroji s korouhví a mečem, ale jako voják Kristův, v něm vzplanulo při četbě předmluvy cisterciáckého mnicha ke knize *Životy svatých* ze 13. století, známé jako *Flos Sanctorum*.³⁵ Uvědomil si tak, když četl v této knize o sv. Augustinovi a jeho pojednání o městech Jeruzalému a Babylonu, kde Jeruzalému vládne Kristus a Babylonu satan, že je třeba rozeznávat mezi láskou Boží a „láskou“ (sebeláskou) ďábelskou.³⁶ „Tak začal poznenáhlu rozpoznávat rozdíl mezi duchy, kteří jím hýbali, totiž mezi Duchem Božím a duchem ďáblovým.“³⁷ Tyto zkušenosti pak vynikajícím způsobem zúročil (jak ještě uvidíme) v duchovních cvičeních.³⁸

V Iñigovi dozrávala touha po vykonání pouti do Jeruzaléma a asketickém životě. Chtěl tím vyjádřit pokání za svůj dosavadní život, za hříchy, které tížily jeho nové srdce.³⁹ Na konci února roku 1522, kdy už se cítil velmi dobře, odjel z rodného domu na pouť do Montserratu, kde se vyzpovídal ze všech svých provinění. Zpovídal se tři dny. Po zpovědi se rozhodl pro celonoční modlitbu před oltářem Panny Marie a brzy ráno 25. března vyrazil na cestu do Manresy.⁴⁰

Karl Rahner nechává v této souvislosti promlouvat Ignáce těmito slovy: „Pro mne byl od mého obrácení Ježíš prostě oním výlučným příklonem ke světu a ke mně, v němž je zcela přítomna nepochopitelnost čistého tajemství a v němž člověk nabývá své vlastní plnosti.“⁴¹

³⁵ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 32.

³⁶ Srov. tamtéž, s. 33-34.

³⁷ RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 34.

³⁸ Srov. tamtéž.

³⁹ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 120.

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 127.

⁴¹ RAHNER, Karl. *Má dnes Ignác z Loyoly ještě co říci?*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. 64 s. Slovo a obraz; 11. ISBN 978-80-86715-86-5., s. 29.

2. Od rozvoje exercicií po založení řádu

2.1. Manresa a projevy tajemné Boží milosti

Životní etapa více než desetiměsíčního pobytu v Manrese a následná pout' do Jeruzaléma, je umocněním onoho přerodu Ignácova srdce, jehož se mu dostávalo při rekonvalescenci v Loyole. Sám se velmi snažil aktivně očist'ovat své srdce pokáním, aby se záhy nechal „omýt“ Pánem.⁴²

Tento proces byl mnohdy prostoupen viděními,⁴³ jež mu v některých případech přinášely útěchu, jako příklad uveďme zjevení ve tvaru hada: „...a mělo to mnoho čehosi, co zářilo jako oči... a pohled na tuto věc mu dodával útěchu“.⁴⁴ Posléze ale také slyšel hlasy, které, jak si pozorně všímal, pocházely také od zlých duchů. V jedné chvíli byl se svým stavem velmi spokojen, jindy ale zažíval velká příkoří v podobě jakési apatie k okolí i duchovním věcem.⁴⁵

Dalším znakem přeměny bylo období, které by se dalo charakterizovat jako ztráta sebe sama. V těchto chvílích dokonce přicházely myšlenky na sebevraždu⁴⁶ a Iñigo se zmítal ve velkých nesnázích svého svědomí. Aby se zbavil zlých úmyslů,

⁴² Srov. HAAS, Adolf. *Základ ignaciánské mystiky v Loyole a Manrese*. In: Ignác z Loyoly. Duchovní deník. 1. vyd. Refugium Velehrad-Roma: Velehrad 2003. ISBN 80-86715-08-6. s. 26.

⁴³ Ignác velmi nesnadno mluví o svých viděních. V běžně užívaném jazyce chápeme slovo „vidění“ jako obraznou představu. V dějinách se ono „vidění“ vnímalo různými způsoby. Hebrejský svět vnímal „vidění“ spíše jako sluchový vjem, slovo Boží. V řeckém světě slovo kontemplace (*theoría*) znamená vidění Boha ve všech věcech. Křesťané dnes ovšem mluví o „vidění duchovním“. Vidění je v takovém případě milostí Boží. U Ignáce rozlišujeme tyto vidění: „1. Ignác mocně zakoušel Kristovu přítomnost, Boží prozřetelnost ve světě; 2. dostával jasno, co je Boží vůle v konkrétních případech; 3. zakoušel vroucí afekty lásky k Bohu.“ Je třeba velmi citlivě pozorovat, kam nás vidění vede, abychom rozlišili dobré od zlého... (Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ignác - starec: příklad duchovního otcovství*. Překlad Josef Koláček. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 114 s. Dílo Tomáše Špidlíka; 9. ISBN 80-86715-38-8., s 30-33.)

⁴⁴ IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 128.

⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 129.

⁴⁶ Iñigo měl nutkání zbavit se života, když se modlival ve své světničce, která mu byla poskytnuta v dominikánském klášteře. Světnička byla opatřena velkým otvorem a Iñiga několikrát napadlo, že otvorem vyskočí. Věděl však, že sebevražda je hřích, proto ji nespáchal. (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 131).

kteřé mu bránily v koncentraci a spojení s Pánem, začal hladověť⁴⁷, téměř nespál a trávil sedm hodin denně na modlitbách.⁴⁸ A kromě toho také poskytoval duchovní pomoc těm, kteří o to žádali.⁴⁹ Zažíval těžké chvíle plné skrupulí a neustále trpěl pocitem, že neudělal dost pro to, aby se zbavil všech svých dosavadních hříchů. Zpověď proto opakoval stále znovu a znovu, ale ke zlepšení nedocházelo. Když nejedl nic už týden, jeho zpovědník mu nakonec přikázal půst přerušit.⁵⁰

Skrupule ustoupily a Iňigo se rozhodl již nezpovídat z žádných minulých hříchů. Od toho dne skrupule nepřicházely a Iňigo byl přesvědčen, že se tak stalo skrze Boží milosrdenství.⁵¹

Tou dobou v Manrese žila žena, jež byla známa v mnoha oblastech Španělska pro svoji zbožnost. Iňigovi, když se s ním jednoho dne setkala, řekla: „Nechť se vám můj Pán Ježíš Kristus ráčí jednoho dne zjevit!“⁵² Přání, které žena vyslovila se Iňigovi záhy dostalo v podobě hojnosti Boží milosti. Tímto dotekem vyjevil Pán tajemným způsobem mystickou milost, jež Iňiga zcela pohltila a obdarovala jej schopnostmi, které zúročí ve svých duchovních cvičeních. Pán ho tak vedl nezaměnitelným způsobem po svých cestách a připravoval jej podle své vůle.

Sám Iňigo se o těchto věcech vyjadřoval jako o vztahu učitele a žáka.⁵³ Připomeňme si některé události, jež předcházely onomu osvícení, jehož se mu dostane, a jež na jeho proměnu měly zásadní vliv.

Jedna z událostí bylo zjevení při modlitbě na klášterních schodech, uviděl obraz tří kláves. Iňigo v nich rozpoznal podobu Nejsvětější Trojice. Tento okamžik

⁴⁷ Iňigo si vzpomněl na událost ze života jednoho světce, který hladověl proto, aby od Boha dostal milost, po které nesmírně toužil, až mu nakonec byla udělena. Rozhodl se tedy, že bude jednat stejně. (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 131.)

⁴⁸ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 50.

⁴⁹ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 132.

⁵⁰ Srov. tamtéž, s. 131.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 132.

⁵² Srov. tamtéž, s. 130.

⁵³ Srov. tamtéž, s. 132.

byl tak silný, že byl doprovázen mnoha slzami⁵⁴ a silnými vzdechy,⁵⁵ které jej nepřestaly provázet již po celý zbytek života, jak často uvádí ve svých poznámkách *Duchovního deníku*.

Další příhodou bylo zjevení stvoření světa. Byl to okamžik, ve kterém viděl vycházející paprsky z nějakého bílého středu, ze kterého Bůh utvářel světlo.⁵⁶

Následovalo jasné vidění, při pozdvihování Těla Páně, kdy se mu vnitřním zrakem podařilo spatřit světlo v podobě paprsků, které přicházelo shora. Toto popisuje jako ryzí rozpoznání přítomnosti Krista v Nejsvětější Svátosti.⁵⁷

Iňigo ve svém životopise popisuje i příhodu, kdy při modlitbách, svým vnitřním zrakem, zřetelně vidí postavy Krista nebo Matky Boží, obě vždy bez konkrétních údů.⁵⁸

2.2 Osvícení

Vrcholným momentem, kdy byla dokonána přeměna Iňigova srdce, byl okamžik u řeky Cardoneru, poblíž kaple sv. Pavla, jež se nacházela asi jednu míli cesty od Manresy.⁵⁹

⁵⁴ „Blaze těm, kdo pláčou...“ (Mt 5,4). Iňigovy slzy jsou darem Boží milosti, darem, kterým byli obdarováni i jiní světci (např. sv. František z Assisi). Jsou to slzy, které doprovází vnitřní proměnu (*metanoia*) a lítost nad svými hříchy. Takové slzy pokání jsou jako působení křestní vody; jsou to slzy radosti z odpuštění, z proměny srdce. Pramení tedy z obdivu Boží moudrosti a velikosti. Iňigo se usmířil v Manrese s Bohem a byl obdarován touto tajemnou milostí a došel tak k odpuštění hříchů. Neboť „ti, kdo v slzách sejí, s plesáním budou sklízet“ (Ž 126,5). Je to dar, pro který je třeba, jak na Východě říká sv. Jan Klimak (asi 569–649; opat sinajského kláštera, jehož dílo *Žebřík do Ráje* je nejčtenější knihou východních křesťanů), rozumná zdrženlivost v pití a jídle a odvrácení se od všeho, co by mohlo vést k hříchu. Jan Poustevník z Apamie (4.-5.st.; syrský autor, monofyzita) rozlišuje slzy do třech kategorií, jež pramení ze tří úrovní dokonalosti křesťana, a sice nárek člověka tělesného (slzy pro různé starosti jakou jsou děti, majetek, mrtví přátelé, jsou to slzy ze smutku), psychického (slzy pro vědomí vlastních hříchů, strach ze soudu Božího, ze smrti...) a duchovního (slzy pro úžas nad Boží moudrostí, jsou to tedy slzy radosti). (Srov. ŠPAČEK, Michael. *Podklady k přednášce Kajicnost v teologii východní církve* [online]. c 1999, [cit. 2016-12-12]. Dostupné z WWW: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0061_t01.htm>.).

⁵⁵ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 132.

⁵⁶ Srov. tamtéž.

⁵⁷ Srov. tamtéž.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 132-133.

⁵⁹ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 51.

Na břehu řeky si sedl na chvilku do trávy a přemýšlel o zbožných věcech. Náhle se mu rozjasnil vnitřní zrak:⁶⁰ „...neměl žádné vidění, ale chápal a poznával mnoho věcí jak z duchovního života, tak z víry a vzdělání, a to s tak ohromným osvícením, že se mu všechny ty věci zdály nové...[byl natolik osvícen, že se mu zdálo, jako by byl jiný člověk a přemýšlel jinak než dřív].“⁶¹

Tato významná událost je, jak píše Hugo Rahner: „vlastní hodinou zrodu exercicií.“⁶² Je to okamžik složení všech dosavadních prožitků do jediného živoucího celku, je to ucelený obraz fenoménu, jenž je znám jako exercicie (duchovní cvičení),⁶³ a který je velkou měrou ovlivněn právě oním osvícením.⁶⁴ Bůh mu tímto nabídl způsob cesty k sobě a Iňigo nabídku přijímá.

Cestu k dokonalosti duše, ve které se snaží Iňigo rozdmýchat oheň lásky k Bohu, zakládá na dokonalém rozlišování duchů (*diakrisis*)⁶⁵. Snaží se tak ilustrovat, že přes rozpoznání dobrého od zlého, projevení lítosti a vyznání se, lze očistit srdce od hříchu a kontemplací nad Kristovými činy může duše zahořet pravou láskou k Bohu.⁶⁶ Boží Duch přichází a chce být objeven, záleží ale na čistém a disponovaném srdci člověka, aby jej bylo schopno nejen rozpoznat, ale také přijmout.

⁶⁰ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 134.

⁶¹ Tamtéž, s. 134.

⁶² RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 51.

⁶³ Na tomto místě je třeba podotknout, že pojem exercicie se jednoznačně ustálil až se sv. Ignácem z Loyoly. Nicméně duchovní cvičení zakoušeli již prvotní křesťané. V Písmu stojí: „Ti všichni se svorně a vytrvale modlili spolu se ženami...“ (Sk 1,14), což byla příprava (exercicie) na přijetí Ducha svatého. Také mniši prvních staletí se společně i o samotě *duchovně cvičili* v modlitbách. Výraz „duchovní cvičení“ se rozšířil zejména v období 14. a 15. stol., a to hlavně z takových děl jako např. *De imitatione Christi*, jehož autorem je Tomáš Hemerken Kempenský (†1471) nebo *Rosetum exercitiorum spiritualium* od Mauburna (†1494). (Srov. DE FIORES, Stefano, ed. a GOFFI, Tullo, ed. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9., s. 254-255).

⁶⁴ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 52.

⁶⁵ Pro správné vedení duchovních cvičení je třeba mít dar rozlišování duchů, abychom v dialogu s duchovním otcem zde na zemi mohli být vedeni k rozhovoru s Otcem nebeským. Tento dar při vedení převyšuje dary ostatní. (Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ignác z Loyoly a spiritualita Východu: (přívodce knihou Duchovních cvičení svatého Ignáce z Loyoly)*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2001. 171 s. Dílo Tomáše Špidlíka; 7. ISBN 80-86045-67-6., s. 15.).

⁶⁶ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 52.

Již pouštní Otec svatý Cyril Jeruzalémský se zmiňuje o tom, že Duch přichází něžně a dává se poznat jako vůně. Nemůže být vnímán jako břemeno, protože je světlem a předtím než se přiblíží, se vyjevuje jako paprsky světla a příval poznání.⁶⁷

Událost v Manrese vedla Iñiga k sepsání *Duchovních cvičení*. Nesepsal je ovšem v jednom čase, ale v průběhu let je různě přepracovával a zdokonaloval, a to tak, aby mohly být ku pomoci druhým. Vycházel tak z vlastních zkušeností a veškerá doporučení zkoušel nejprve sám na sobě. Můžeme ale říci, že rozhodující část knihy *Exercicií* stihl napsat Iñigo ještě za pobytu v Manrese.⁶⁸

Manresa byla tedy dovršením očisty Iñigova srdce a definitivním přilnutím k Bohu. To, co Iñigo začal pociťovat při rekonvalescenci v Loyole, zde vykvetlo a uzrálo v lahodné plody v podobě Boží milosti. Bůh jej tak připravil k velkému dílu, které pomáhá duším k uzdravení dodnes.

2.3 Poutník Iñigo

Z Iñiga se stal poutník. Již v Montserratu si vyměnil šaty za oděv ušitý z pytloviny, aby tak dal najevo odpor k světským věcem.⁶⁹ Nyní, již oděn Pánovou milostí, odchází z Manresy, aby vykonal pouť do Jeruzaléma. Hnací silou této cesty, i když se jeho tělesná schránka netěší právě pevnému zdraví, je poznání země, po které se procházel Kristus.⁷⁰

⁶⁷ Srov. GALLAGHER, Timothy M., *Spiritual Consolation: an Ignatian guide for the greater discernment of Spirits*, Crossroad, Publishing Company, New York 2007., s. 102.

⁶⁸ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 48-49.

⁶⁹ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 117.

⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 135.

2.3.1 Barcelona

18. února 1523 opouští Iñigo Manresu a vydává se sám⁷¹ na cestu do Barcelony, odkud se nalodí do Říma. Vše, co si s sebou nese, jsou pouze jeho zápisky duchovních cvičení. V Barceloně ale nakonec strávil dvacet dní, pro nepřízeň počasí k nalodění. K italským břehům tak konečně doplul 21. března, po pěti dnech bouřlivé plavby.⁷²

2.3.2 Řím

Jakmile vystoupil z lodi, ihned se vydal na cestu do Říma, do kterého dorazil na Květnou neděli.⁷³ Lidé, kteří jej cestou potkávali, a kterým se svěřil se svým úmyslem dojet až do Jeruzaléma bez peněz, ho od tohoto záměru zrazovali s tím, že bez prostředků se tam nedostane.⁷⁴ Poutník ale věřil, že se do Jeruzaléma dostane a po udělení povolení od papeže Hadriána VI. se opět vydal na cestu, tentokrát do Benátek, odkud se měl nalodit na plavbu do míst Kristova působení.⁷⁵ Je pozoruhodné, jak zesláblý člověk, kterým Iñigo toho času bezpochyby byl, díky důvěře v Pána vydrží tak úmorné a daleké cesty.

2.3.3 Benátky

V Benátkách se zdržel, protože čekal na příhodné nalodění. Spal na náměstí sv. Marka a žebрал. Tou dobou Iñiga potkal jeden zámožný člověk, který jej pozval ke stolu, a i když nerad hovořil a dával přednost mlčení, občas mluvil o Bohu, pokud

⁷¹ Mnozí přátelé Iñiga varovali a doporučovali mu, aby nechodil sám, nýbrž s někým, kdo ovládá italštinu či latinu. Iñigo se ale rozhodl jít sám, protože se nechtěl na nikoho spoléhat nebo být někomu na cestách zavázán, kromě samého Boha. Společnost mu tedy dělaly jen tři ctnosti, naděje, víra a láska... (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 137.).

⁷² Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 135.

⁷³ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 139.

⁷⁴ Srov. tamtéž.

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 140.

byla příležitost. Tím si získal mnohé posluchače, a dokonce i místo na lodi, která přes Kypr směřovala do přístavu Jaffa.⁷⁶ Odtud pak spolu s ostatními poutníky, kteří byli na lodi, se vydali na oslech do Jeruzaléma. Cestou všichni mlčeli a připravovali se k tomu, po čem tak dlouho toužili; uvidět Svaté město.⁷⁷

2.3.4 Jeruzalém

Když Iñigo spatřil poprvé před sebou Jeruzalém, cítil velkou útěchu.⁷⁸ Viděl místo, které si Bůh vybral pro svého Syna. Při pohledu na místo, jímž procházel živý Kristus, jistě poutníkovy srdce vzplálo neskonale radostí, navzdory unavenému a zbědovanému tělu.

Zde je třeba také připomenout, že Iñigo, jakkoliv si předsevzal putovat do Jeruzaléma jako kající křesťan, ve svém srdci pocítil touhu starat se o duše svých bližních. Tato apoštolská touha se zrodila při cestě do Svatého města. Nechtěl se věnovat jen sám sobě a své duši, ale chtěl to, co prožil v Manrese, zprostředkovat i ostatním.⁷⁹ Zdá se tak, že v poutníkovi vzplál onen plamen, o kterém nás zpravuje evangelista Lukáš: „Oheň jsem přišel uvrhnout na zemi, a jak si přeji, aby už vzňal!“ (Lk 12,49). Iñigo se tak stává jedním z těch, kteří se více starají o zájmy Krista než o zájmy své. Vydal se na nesnadnou cestu očišťování duší.⁸⁰ „Každá duše má větší cenu než poklady celého světa; každá je vykoupena předrahou krví Kristovou.“⁸¹

Vraťme se ale nyní ještě na okamžik za poutníkem do Jeruzaléma. Když Iñigo vstoupil do Svatého města, ve kterém měl v úmyslu zůstat, setkal se s tamějším kvardiánem.⁸² Ten mu oznámil, že není ekonomicky únosné, aby ve městě zůstal.

⁷⁶ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 141.

⁷⁷ Srov. tamtéž, s. 142.

⁷⁸ Srov. tamtéž.

⁷⁹ Srov. RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*, s. 55.

⁸⁰ Srov. HEVENESI, Gábor. *Jiskry sv. Ignáce*. Překlad Robert Kunert. 4. vyd. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2005. 412 s. ISBN 80-86953-00-9., s. 286.

⁸¹ HEVENESI, Gábor. *Jiskry sv. Ignáce*, s. 286.

⁸² Kvardián je označení pro prostředníka mezi představenými klášterů a jejich provinciálem. Tuto roli zavedl sv. František z Assisi.

Poutník sice trval na svém a za žádnou cenu nechtěl město opustit, ale po setkání s místním provinciálem, který za komunitu poutníků nesl zodpovědnost, byl nucen svoje rozhodnutí přehodnotit. Se zármutkem uposlechl doporučení provinciála a naposledy se vydal na Olivovou horu, aby ještě jednou spatřil kámen, který nesl otisky nohou Krista vstupujícího na nebesa. Druhého dne Iñigo Svatou zemi opustil.⁸³

2.3.5 Návrat do vlasti

Poutník se dostal po moři na Kypr, ze kterého se mu po nemalých strastech (nebyl totiž s to sehnat loď k italským břehům) nakonec podařilo dostat zpět do Benátek v lednu 1524. Odtud pak cestoval opět pěšky v roztrhaných šatech a kabátu. Jak se Iñigo sám zmiňuje, Bůh si nepřál, aby zůstal v Jeruzalémě,⁸⁴ a proto se rozhodl, že se vrátí do Barcelony, kde se bude věnovat studiu a pomáhat duším.⁸⁵

Iñigo se tedy vydal na cestu do Janova. Cestoval sám a procházel nebezpečnými územími Lombardie, které byly zmítány válečnými vřavami. Jednoho dne, když vstupoval do vypálené vesnice, jej zadržely stráže a vyslyšaly ho. Při vyslychání si představoval, jak mučili a vyslyšali Krista. Při těchto myšlenkách byl šťastný. Po několika hodinách poutníka pustili s tím, že je to blázen. Když dorazil do Janova, potkal se se Španělem, který jej znal z období působení na královském dvoře a zajistil mu místo na lodi do Barcelony.⁸⁶

2.4 Studia a první reálné obrysy Iñigova působení jako služebníka duší

Iñigo po návratu do Barcelony toužil studovat se svým duchovním přítelem, kterého znal z Manresy. Ten však, zatímco byl poutník na cestách, zemřel.

⁸³ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 144-145.

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 146.

⁸⁵ Srov. tamtéž.

⁸⁶ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 165.

2.4.1 Studium v Barceloně

V Barceloně se Iñigo setkal s lidmi, kteří mu nabídli živobytí a studium gramatiky zdarma u zbožného magistra Jerónima Ardévola. Studium v Barceloně trvalo dva roky a v roce 1526 se mu podařilo je úspěšně zakončit.⁸⁷

Mimo studia se intenzívně věnoval nočním modlitbám a odříkání. Prohluboval svůj vztah k Bohu a pomáhal duším. Tato pomoc pro Iñiga znamenala zdokonalování se v duchovních cvičeních a poznatky, jež tímto způsobem získával, zúročoval ve své knize, kterou neustále vylepšoval. Iñigo rostl do duchovní dokonalosti⁸⁸ a mimo duchovních cvičení v něm zrála i myšlenka na založení společenství, které by sloužilo Kristu. Přál si najít druhy, kteří by byli nadchnuti pro stejnou věc. To se mu v Barceloně nakonec podařilo, když se setkal s třemi muži, kterým poskytl duchovní cvičení. Bohužel jej ale posléze opustili. Byla to první předzvěst Tovaryšstva Ježíšova.⁸⁹

I když se první snaha nezdařila, musela to být pro Iñiga i přes tento neúspěch nesmírná satisfakce. Po nevydařeném úsilí o pobyt v Jeruzalémě (s úmyslem pomáhat tam duším) se začínal rýsovat reálnou formou obraz společenství, jež mělo být oddané službě Kristu. Iñigo, chudý a pokorný, tak nepochybně zakoušel Boží přítomnost a srdce se mu plnilo touhou po službě církvi, nevěstě Kristově.

2.4.2 Studium v Alcalá a spory s inkvizicí

Po závěrečných zkouškách v Barceloně se vydal Iñigo do města Alcalá, které se pyšnilo známou univerzitou, kterou roku 1508 založil kardinál Cisneros. Sám Iñigo se zmiňoval o tom, že v Alcalá studoval rok a půl. S jistotou víme, že zde opravdu studoval, co je ale nejisté, je univerzita. Někteří svědci totiž dokládají, že Iñigo i jeho

⁸⁷ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 177.

⁸⁸ „Když člověk roste v dokonalosti, „spasí vlastní duši“ – tuto terminologii, jak říká Špidlík, známe z Písmo a od Otců (Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ignác z Loyoly a spiritualita Východu: (průvodce knihou Duchovních cvičení svatého Ignáce z Loyoly)*, s. 28.).

⁸⁹ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 171-172.

druhové dostávali hodiny výuky od jistého učitele soukromě. Rozhodně to byla studia kvapná, a to také proto, že v Alcalá jej čekaly procesy, které mu ubíraly sil.⁹⁰

Iñigo se v Alcalá již věnoval i očišťování duší a kolem jeho osoby se shromažďovalo stále více lidí, kteří procházeli duchovními cvičeními.⁹¹ Se svými druhy (Juanem de Artiaga, Lopem de Cáceres, Calistem de Sá a Jeanem Reinalde), kteří také prošli jeho exerciciemi, se snažil oblékat jen do nejlevnějšího oblečení z hrubé látky, která měla hnědou barvu. Sám chodil dokonce bosý. A právě toto oblečení na sebe tehdy poutalo nesmírnou pozornost toledských inkvizitorů, kteří přijeli do Alcalá, aby se o této skupině mužů dozvěděli co možná nejvíce. Nápadně totiž připomínali tzv. *alumbrados*⁹², osvícené, které inkvizice pro jejich učení odsoudila.⁹³

I když byl Iñigo podezírán z kacířství a byl vězněn, aby mohl být podroben výslechům, neprokázalo se, že by učil bludy. 21. listopadu 1526 byl tedy předán do rukou tamějšího generálního vikáře Figueroa, který jemu a jeho druhům sdělil, že nebyli shledáni heretiky, ale že je třeba, aby si vyměnili své šaty. Hnědé pláště vystřídal tradiční oblek kleriků.⁹⁴

Neuběhlo ani pět měsíců od prvního obvinění a bylo tu další. Tentokrát byl Iñigo obviněn ze zmizení dvou žen, které se pohybovaly v jeho blízkosti. Byl vězněn celých 42 dní. Nakonec se ale zjistilo, že ženy šly pouze na pouť, ze které se již vrátily. 1. července 1527 dostal Iñigo a jeho druhy napomenutí za nedostatečné vzdělání⁹⁵ v teologických věcech a zákaz pastorační činnosti po dobu tří let. Rozhodl se z Alcalá odejít do Salamanky.⁹⁶

⁹⁰ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 71-73.

⁹¹ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 178.

⁹² *Alumbrados* – (španělsky „osvícení“) představovali skupinu reformovaných františkánů a jezuitů, kteří tvrdili, že mluví přímo s Duchem Svatým a po dosažení osvícení jsou obdarováni nadlidskou inteligencí.

⁹³ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 72-73.

⁹⁴ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 185.

⁹⁵ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 154.

⁹⁶ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 186.

2.4.3 Studium v Salamance a další věznění

V salamanské diecézi nebyl zákaz, který obdrželi v Alcalá, platný. Iñigo se ale velmi záhy dostal opět do vězení. Tentokrát byl příčinou teologický spor. Bohužel v době, kdy byla svolána sevillským arcibiskupem (velkoinkvizitorem) donem Alonsem Manriqueem do nedalekého Velladolidu teologická konference nad Erasmovými spisy.⁹⁷

Iñigo se do tohoto „sporu“ vlastně dostal svým zapříčiněním, a to, když si vybral za svého zpovědníka jistého dominikána. Iñigo za ním chodil do kláštera sv. Štěpána a ostatní mniši se s ním chtěli také setkat. Byl tedy pozván na oběd. Po obědě šli do kaple a vedli řeč o způsobu života Iñiga a jeho druhů. Řeholníci chtěli vědět, co káže, co studovali apod. Na to host odpovídal popravdě, že jen on je nejvíce z celé skupiny studovaný, ale že je to stále málo a že mluví s lidmi soukromě o Bohu a ctnostech. Řeholníkům se nejspíš moc nezamlouvalo, že málo studovaný člověk mluví s laiky o ctnostech a připisovali tedy vědomosti Duchu Svatému. Chtěli po Iñigovi vysvětlení, ale ten už nepromluvil ani slovo. Podpřevor přikázal Iñiga zamčít v kapli i s jeho druhem Calixtem, který byl celé situace svědkem.⁹⁸

Oba byli uvrženi do vězení⁹⁹ a každý zvlášť vyslýcháni. Při výslechu předal Iñigo vyslýchajícímu celý svůj spis exercicií a umožnil tak jejich prozkoumání. Toto je poprvé, kdy se o svých duchovních cvičeních Iñigo zmiňuje o jako již napsaných textech.¹⁰⁰

Po prozkoumání exercicií a dalších výsleších padl podobný rozsudek jako v Alcalá. Iñigo se opět nemohl starat o spásu duší. Proto také Alcalá opustil a rozhodl se pro studia v Paříži.¹⁰¹

⁹⁷ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 79.

⁹⁸ Srov. tamtéž, s. 79-80.

⁹⁹ O tomto vězení se Iñigo zmiňuje i ve svém dopisu, který byl adresován portugalskému králi Janovi III „V Salamance se mnou zavedli nový proces a byl jsem nejenom uvržen do vězení, ale také spoután okovy. Ve vězení jsem zůstal 22 dní.“ (IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 259.).

¹⁰⁰ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 81.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 82.

Jak zoufalé situace a obtížné cesty mu Prozřetelnost připravovala. On se ale nevzdával. Rytíř bez železné zbroje a prostředků... Jak přímočará musela být cesta ve službách královského dvora, při plnění rozkazů a přání velitelů. Nyní bez těchto jasných a zřetelných nařízení se Iñigo sám lopotil za svým cílem. Jediný jeho velitel je nyní Bůh, který mu ukazuje, že rozhodne-li se pro Něho, nebude cesta přímočará a snadná. Víme, že se Iñigo ve svém srdci již rozhodl a chce sloužit duším. Chce být nyní rytířem, který dovede duše ke spáse.

2.4.4 Studium v Paříži - Iñigo magistrem

Ve věku 37 let se Iñigo dostal do Paříže. Psal se rok 1528 a byl odhodlán se konečně ponořit vytrvale do studií na věhlasné univerzitě a nesoustředit se na očišťování duší. Už nechtěl opakovat stejnou chybu, totiž věnovat se studiu a pomáhat zároveň potřebným duším. Proto taky výběr studia v Paříži. Neuměl francouzsky a nemohl tak mluvit s lidmi o duchovních věcech. Z toho plynula naděje na více času pro studia. Přemýšlel také o vstupu do nějakého řádu, ale nakonec rozhodnutí odsunul na později.¹⁰²

Iñigo začal znovu se studiem latiny na koleji v Montaigu. Ve svých letech si zvykal na řád tamější univerzity spolu s dětmi, se kterými sdílel studia. Bydlel napřed v pensionu a jelikož byl velmi štědrý a z toho mála co měl, dával ostatním, tak byl zanedlouho opět bez prostředků. Na živobytí si jako obvykle vydělával žebráním.¹⁰³

Prostředky k obživě docházely velmi rychle. Dostal radu od jednoho známého, vydat se do Flander, kde v Bruggách nalezne obchodníky, kteří ho jistě podpoří. Iñigo se na doporučenou cestu vydal celkem třikrát, a to v letech 1529, 1530 a 1531. Díky těmto penězům bez problému zvládal hradit pobyt a pomáhal i jiným studentům.¹⁰⁴ Našel totiž pochopení u bohatého obchodníka jménem Gonçala de Aquilera, který

¹⁰² Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 195.

¹⁰³ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 85.

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 86.

k němu byl velmi štědrý. Tehdy byl ubytován v domě jednoho humanisty, a právě při tomto pobytu Iñigo pocítil chlad, který jej zastihl už v Alcalá. Byl spojen s Erasmovým duchem. Po této události se v Iñigovi ještě více prohloubila schopnost rozlišovat duchy.¹⁰⁵

Předsevzetí, že nebude dávat duchovní cvičení nevydrželo dlouho. Víme jistě, že na jaře roku 1529 dával exercicie třem studentům, kterým se po jejich absolvování změnil zcela životní styl.¹⁰⁶ Přesto svého duchovního vůdce nenásledovali. Ani tento „pokus“ o založení společenství nevyšel. Čas Tovaryšstva Ježíšova měl teprve přijít.¹⁰⁷

Tato skutečnost měla za následek opět nevraživost vůči jeho osobě. Profesorský sbor se shodl na podvratnosti jeho činnosti a hrozili mu dokonce trestem, pokud se vrátí na kolej. Iñigo to ale myslel se studiem opravdu vážně a sám šel k dominikánskému řeholníku jménem Matouš Ory, který byl toho času pařížským inkvizitorem. Ten jej ale neměl v úmyslu nijak potrestat. Nakonec se situace uklidnila a Iñigo se vrátil ke studiu na koleji svaté Barbory, kde s ním sdíleli pokoj magistr Juan de Peña, Pierre Favre a Francisco de Jassu y Xavier.¹⁰⁸

Psal se rok 1532 a Iñigo zakončil studium bakalářskou zkouškou, při které docházelo u studentů k imatrikulaci. Zde se poprvé setkáváme s Iñigem jako s Ignácem z Loyoly. „Ignatius de Loyola“ bylo zaneseno v aktech rektorátu. Roku 1533 složil licenciátské zkoušky a konečně roku 1534 se stal magistrem: „Náš drahý a ctěný pan magistr Ignatius de Loyola z pamplonské diecéze získal po přísných zkouškách titul magistr na slavné fakultě umění v Paříži – se ctí a slávou. Jako důkaz je k této listině připojena velká pečeť.“¹⁰⁹ Tak to stálo v zapečetěném pergamenu, který obdržel v kostele Mathurinů.¹¹⁰

¹⁰⁵ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 196.

¹⁰⁶ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 87.

¹⁰⁷ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 198.

¹⁰⁸ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 88.

¹⁰⁹ MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 196.

¹¹⁰ Srov. tamtéž.

Ignác nezapomínal ani na získávání druhů. Všem, kteří s ním na koleji sv. Barbory bydleli, udílel duchovní cvičení. Přátelství se mezi nimi prohlubovalo.¹¹¹ Prohluboval se i vztah k Bohu, a to jistě i díky cvičením, která Ignác poskytoval. Boží láska rostla v jejich srdcích, která každým dnem odpovídala na Jeho volání.

Vztah založený na opravdové lásce nás zavazuje k odvaze, jak píše Gallagher.¹¹² Je to vztah, který stojí také na odvaze, jisté kuráži, která nezná odmítnutí. Obrazů věrné lásky, jako je matka vstávající k nemocnému dítěti, či kněz zvedající telefon s naléhavým hovorem, ač si právě sedl k odpočinku, nebo manžel, pečující o manželku připoutanou k invalidnímu vozíku, můžeme najít jistě mnoho. Opravdová láska, nejšťastnější realita našich životů, občas volá po projevení odvahy.¹¹³

Ignác svoji odvahu a odhodlání milovat svého Stvořitele, projevil nesčetněkrát. Znovu a znovu se vydával na cestu lásky.

2.5 Ten muž je světec, jednou založí řeholní řád¹¹⁴

K Ignácovi se připojovalo stále více druhů. Často spolu mluvili o dalších věcech, o tom, jakou cestou se vydají. Věděli, že jejich vzorem pro následování není nikdo jiný než Kristus. Chtěli být chudí, chtěli pomáhat duším a jít do Svaté země. Ignác podmiňoval plán jistými cíli: pokud se dostanou do Jeruzaléma a budou tam moci zůstat celý život, jak to měli v plánu právě Ignác a s ním i Xavier, pak tam budou pomáhat duším. Pokud se jim to ale nepodaří, půjdou zpět a dají se do služeb papeži.¹¹⁵

¹¹¹ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 199.

¹¹² Timothy Gallagher, nar. 1954, vysvěcen na kněze 1979, vystudoval Gregoriánskou univerzitu v Římě, kde obhájil doktorát. Je členem řeholní kongregace Oblátů Panny Marie, specializuje se na duchovní cvičení sv. Ignáce a aktuálně působí na Teologickém semináři sv. Jana Vianneye v Denveru (USA).

¹¹³ Srov. GALLAGHER, Timothy M., *Spiritual Consolation: an Ignatian guide for the greater discernment of Spirits*, Crossroad, Publishing Company, New York 2007, s. 140-141.

¹¹⁴ DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 87.

¹¹⁵ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 209.

2.5.1 Slib

15. srpna 1534, na svátek Nanebevzetí Panny Marie, se v kostele na Montmartre sešlo sedm druhů. Tam složili slib (přesné znění bohužel neznáme). Víme jen, že Favre sloužil mši svatou a před Svátostí oltární stvrдили slib. Favre složil slib po přijímání. Poznenáhlu vzniká nový řád.¹¹⁶

V té době se bohužel Ignácovi zdravotně velmi přitížilo a na rady doktorů i svých druhů si pořídil koně, aby se mohl vrátit do vlasti, nějakou dobu tam odpočívat a nabrat znovu sílu. Ignác této cesty ale využil po svém. Jel, aby urovnal jisté záležitosti se svými příbuznými. Slib druhové obnovili ještě v následujících dvou letech, aby se roku 1537 znovu všichni sešli a konečně se v Benátkách nalodili na cestu do Svaté země.¹¹⁷

2.5.2 Kněžské svěcení

Po návratu z vlasti do Itálie, kam Ignác mířil za svými bratry, opět vznikly problémy: odsun plavby do Svaté země. Museli čekat až do června. Ignác nicméně nelenil a ihned poslal některé bratry na pomoc místním špitálům. Na jaře se Ignác a jeho druhové vydali do Říma, aby při audienci na Andělském hradě, dostali od papeže Pavla III. povolení vykonat pout', ale také schválení k přijetí kněžského svěcení. V květnu se vrátili do Benátek¹¹⁸

Hrozila válka s Turky a loď nemohla vyplout¹¹⁹. Museli znovu čekat na novou příležitost. Domluvili se, že využijí svolení, které jim bylo uděleno v Římě a dají se

¹¹⁶ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 96.

¹¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 102.

¹¹⁸ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 227.

¹¹⁹ Žádná loď tehdy neopustila břehy Benátek. Po 38 letech se zastavily plavby z obav válečného napadení. Benátská republika se totiž dala na stranu papeže a císaře proti Turkům. Situace byla velmi vážná, protože panovalo přesvědčení, že Turci zaútočí na Papežský stát. (Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 119).

vysvětit na kněze. Ještě než došlo ke svěcení, složili slib čistoty a chudoby. 24. června roku 1537 přijali od biskupa Nigusantiho z Arbe svátost kněžství.¹²⁰

Nyní se skupina kněží rozhodla opět rozdělit a putovat do měst s úmyslem připravit se na svou první mši.¹²¹ Byli ovšem nachystáni ihned se spěšně vrátit do Benátek, pokud by se naskytl vhodný okamžik k nalodění k plavbě do Svaté země. Z Benátek odešli 25. července, aby kázali a vykonávali skutky milosrdenství. Všichni druhové se po jistém čase svého působení sešli ve Vicenze. Tou dobou už také každý, kromě Ignáce, slavil svoji první mši svatou. Zde se ještě jednou dohodli, že se vydají zase na cesty, tentokrát ale do větších univerzitních měst. Ignác, Favre a Laínez šli do Říma. Byla tu ale jedna svízeľ, a to, jak se budou prezentovat, zeptá-li se jich někdo, kdo je posílá, co jejich skupina znamená nebo z jaké kongregace pocházejí.¹²²

2.5.3 Compañía de Jesús

Družina Ježíšova, tovaryšstvo Ježíšovo. Takto se začali označovat ještě v době, než dorazili do Říma. Název charakterizoval to, že nikdo jiný než Kristus, nemůže být hlavou této skupiny a přesně tak to Ignác zamýšlel.¹²³

Ignác, zdá se, při této cestě do Říma prožíval v hloubi srdce velmi důležitý duchovní moment. Měl před očima jasný cíl. Spojení s Kristem nejen v duchovní rovině, ale také jako Kristův služebník, který půjde tam, kam jej pozemský zástupce vyšle. Jít tam, kam bude potřeba.¹²⁴

Během pobytu v Římě Ignác poskytoval potřebným duším duchovní cvičení a každý den se s exercitanty setkával. Mnozí, kteří prošli exerciciemi, si pochvalovali

¹²⁰ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 120.

¹²¹ Ignác nechtěl sloužit mši svatou dříve než rok po vysvěcení na kněze. Prosil neustále Matku Boží o milost, aby se mu dostalo spojení s Kristem. Při jedné z cest do Říma, konkrétně v La Stortě, obdržel milost, jež se projevovala tím, že měl pocit změny v duši. Cítil spojení s Kristem díky Bohu Otci a slyšel slova ujištění o Pánově milosti. Laínez potvrzuje, že Ignác ve svém vidění slyšel tato slova: „Chci, aby sis tady toho vzal za svého služebníka“. Byl to tak silný okamžik, že se o něm nikdy neodvážil pochybovat. (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 174.)

¹²² Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 122.

¹²³ Srov. tamtéž, s. 125.

¹²⁴ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 239.

jejich blahodárný vliv a rozšíření obzorů. Například dr. P. Ortiz¹²⁵ se zmiňuje o objevení nové teologie, která je naprosto odlišná od teologie známé z tehdejších knih. Doba strávená v Římě však nebyla jen časem exercicií, péče o chudé, ale také pronásledování. To, když se v Sant'Agostinu dostali do pře s augustiniánským mnichem, který vnášel do svých kázání Lutherovo učení. Toto vygradovalo až k takovým řečem, že kněží z Tovaryšstva jsou luteráni. Celá záležitost byla ale záhy vyřešena audiencí u kardinála Giana Domenica de Cupis, který Ignáce vyslechl a od té doby byl velkým přítelem celé skupiny.¹²⁶

Chvilé, které Ignác a jeho druhové věnovali obhajobě svého učení, byly jistě vyčerpávající. O to horší bylo zjištění, že pomluvy znovu ožívají. Tentokrát se dostalo Ignácovi slyšení přímo u papeže Pavla III. Toho času byl papež ve Frascati a Ignáce přijal k rozhovoru, ve kterém jej vyslechl a nechal, na Ignácův popud, prošetřit jejich učení. 18. listopadu 1538 byli osvobozeni, aby se hned v následujících dnech dali do služeb papeže. Řím se stal jejich Jeruzalémem. Ignác toho roku o Vánocích sloužil svoji první mši svatou v chrámu Santa Maria Maggiore.¹²⁷

Tovaryšstvo si velmi brzy získalo mnoho přívrženců a jeho obliba rostla. Záhy dostávali prosby a žádosti, aby svoje působení rozšířili nejen za hranice Říma, ale celé Itálie. Na přelomu jara a léta roku 1539 se definitivně rozhodli pro název „Tovaryšstvo Ježíšovo“ a Ignác v červenci sepsal nástin řeholních konstitucí (*Summa Instituti*) o pěti kapitolách. Krůček po krůčku se Tovaryšstvo přibližuje církevnímu potvrzení a schválení založení nové řehole. Stalo se tak 27. září 1540 bulou *Regimini Militantis Ecclesiae*.¹²⁸ Ještě však zbývalo splnit papežův úkol, který požadoval kompletní vypracování konstitucí a zvolení představeného.¹²⁹

¹²⁵ Pedro Ortiz (1501-1548), tentýž Ortiz, který přivedl sv. Ignáce před inkvizicí. Vyučoval na univerzitě v Salamance. Při pobytu v Římě se stali se sv. Ignácem velkými přáteli a Ortiz prošel Ignácovými exerciciemi.

¹²⁶ Srov. DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*, s. 131.

¹²⁷ Srov. tamtéž, s. 136.

¹²⁸ Srov. RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002. 543 s. Societas; 12. ISBN 80-86045-97-8, s. 101.

¹²⁹ Srov. MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*, s. 260.

Druhové hlasovali mezi sebou, aby zvolili toho, kdo povede řád. Jednomyslně byl zvolen Ignác. Ten se odebral ke svému zpovědníkovi, aby s ním celou záležitost ještě prodiskutoval. Tři dny strávil Ignác v ústraní se svým zpovědníkem. Nakonec úřad přijal. 22. dubna 1541 celá skupina přijala jeden po druhém svátost smíření a při mši svaté, kterou celebroid Ignác, složili své sliby.¹³⁰

Světec na to vzpomíná: „Po mši svaté se všichni pomodlili u privilegovaných oltářů a pak se sešli u hlavního oltáře, kde se všichni objali a políbili – a to velice vroucně, se slzami v očích a plni duchovních pocitů. Tak završili svou profesi a započaté povolání. Když se vrátili, nastalo veliké ticho ke chvále našeho Pána Ježíše Krista.“¹³¹

¹³⁰ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 181-182.

¹³¹ IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 182.

3. Náčrt spirituality sv. Ignáce a rozbor exercicií

Mluvíme-li o spiritualitě, je třeba tento pojem, alespoň v krátkosti objasnit. Zde budeme mluvit o spiritualitě jako o vyjádření určitého uskutečnění křesťanského života. Tedy o spiritualitě, kterou vyjadřuje osoba sv. Ignáce, s prožitky, jež jsou spojeny se světcovým duchovním životem.¹³² G. Moioli¹³³ v tomto smyslu mluví o „křesťanském prožitku“ - „il vissuto cristiano.“¹³⁴

3.1 Nástin vývoje chápání spirituality sv. Ignáce

Spiritualitu sv. Ignáce a její utváření bychom měli vnímat v kontextu tehdejšího světa. Měli bychom si také uvědomit, že Ignác žil v době, kdy se nejen pořádaly výpravy do Nového světa, ale vedly se i války. Konkrétně ve Španělsku to byla válka proti muslimům. Snad i toto byl jakýsi impuls k Ignácově rozhodnutí vydat se zvěstovat evangelium do arabského světa. Byla to rovněž doba reformátorů (Kalvín, Luther). Ale bylo to i období rozkvětu umění (zejména v Itálii tou dobou působily dnes již věhlasné ikony umění jako Michelangelo, Tizian či Tintoretto). I když při pobytu v Římě (od r. 1538) si tuto skutečnost Ignác nikterak neuvědomoval a snažil se spíše hledat krásu v humanitních studiích.¹³⁵ A zde je třeba podotknout, že Ignác snad ani nestudoval pro to, aby byl uznávaným teologem, nýbrž proto, aby mohl pomáhat duším, jak se již tolikrát zmínil. Chtěl poznávat Krista, Toho, kterého znal z knihy, jež mu dělala společnost v Loyole, když byl připoután na lůžku. Ignác byl

¹³² „Duchovní život je boj mezi dobrými a zlými vnutnutími a v základu mezi dobrými a zlými mocnostmi. Obojí se může projevat klidem i nepokojem, potěšením i zármutkem, povzbuzením i zábranou, podle toho, zda dotyčná osoba je zaměřena k dobrému nebo ke zlému. Rozdíl je v tom, že dobrá hnutí se dějí ve svědomí, k němuž má přístup pouze Bůh, kdežto špatná hnutí přicházejí zvenčí jako klamné představy a falešné důvody.“ (ŘÍHA, Karel. *Bůh vždy větší (Deus semper maior): teologie exercicií podle Ericha Przywary*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010. 109 s. Současné otázky; 33. ISBN 978-80-7412-050-3., str. 44.).

¹³³ Giovanni Moioli (1931-1984), katolický kněz a teolog, vystudoval Gregoriánskou univerzitu v Římě. Vyučoval spirituální a dogmatickou teologii a v roce 1974 se stal profesorem na Teologické fakultě severní Itálie v Miláně, kde působil až do své smrti.

¹³⁴ Srov. DE FIORES, Stefano, ed. a GOFFI, Tullo, ed. *Slovník spirituality*, s. 904.

¹³⁵ Srov. LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 226 s. Dějiny křesťanských spiritualit. ISBN 80-7192-795-3, s. 12-13.

Kristem přitahován a fascinován. Ježíš je pro Ignáce „Pán celého světa“, je rytířem, který k sobě volá ostatní, aby si podmanili celý svět pro Otce. Ježíš je pro Ignáce nejnějnějším šířitelem evangelia¹³⁶ a v neposlední řadě je pro něj také vzorem chudoby.¹³⁷ Pro Ignácovu spiritualitu je typická nejen Kristova osoba, ale také Nejsvětější Trojice a eucharistie. Chtěl dát všem lidem poznat křesťanskou pravdu, lidem vzdělaným i nevzdělaným, dětem i starým a nemohoucím.¹³⁸

Tyto všechny okolnosti a touhy Ignáce jistě více či méně ovlivňovaly. Utváření jeho osobnosti, směřování názorů, či víra, byly v první řadě záležitostí kruhu nejbližších, tedy rodiny. Proto byl také Ignác nejprve rytířem ve službách pozemských vládců a teprve po zasažení Boží milostí tuto roli odhodil, aby se dal do služeb vláde, který má vládu nade vším, totiž Krista. Stal se z něj nový rytíř, rytíř světla Kristova. Ignác se tak otevřel k plnění Boží vůle.

Období šedesátých let 20. století, obzvláště doba před II. vatikánským koncilem (1962-1965), jeví otevřenost k novému chápání ignaciánské spirituality, a to zejména v oblasti duchovních cvičení. Při bližším zkoumání vyšlo najevo, že některé konstitutivní prvky ignaciánské spirituality, zvláště pak oblast duchovních cvičení, během staletí jaksí ztratily na svém významu. Bylo třeba je znovu objevit, znovu upevnit a prohloubit pozici rozlišování duchů, na které exercicie stojí. Jejich dávání a přijímání prošlo revizí v souvislosti s dnešními potřebami lidí a posunulo se tak výrazně k lepšímu chápání duchovních cvičení.¹³⁹

Předtím totiž byly exercicie udělovány téměř výhradně ve formě kázání, jejichž základem byly náměty, kontemplanace a meditace knihy Duchovních cvičení.

¹³⁶ Srov. LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*, s. 62-63.

¹³⁷ Ve svých konstitucích to v článku 101 Ignác zmiňuje takto: „...ti, kdo jdou cestou duchovní a opravdu následují Krista, našeho Pána, milují a vroucně si žádají, co je zcela opačné světské slávy a oblíby. Totiž z povinné lásky a úcty k němu být oděni týmž šatem a ozdobeni týmiž odznaky jako on... touží totiž připodobnit se poněkud našemu Stvořiteli a Pánu Ježíši Kristu, jeho následovat a jeho šatem i odznaky se odívat.“ (Srov. LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*, s. 66).

¹³⁸ Srov. *Ignác z Loyoly (1491-1556), zakladatel Jezuitů* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Ignac-z-Loyoly-1491-1556-zakladatel-Jezuitu.html>>.

¹³⁹ Srov. LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*, s. 14.

Byla to vlastně forma přednášky, která příjemcům měla poskytnout námět k meditaci.¹⁴⁰

Po znovuobjevení se tato forma vymanila z těchto hromadných kázání a vrátila se ke svému původnímu individuálnímu zaměření. Duchovní cvičení se začaly poskytovat jak skupinám, tak jednotlivcům. Ignác totiž dával exercicie individuálně.¹⁴¹ Nutno také zmínit, že jedinými udělovateli ignaciánských exercicií byli před II. vatikánským koncilem jezuité. Dnes je velmi důležité, že se tato praxe, zejména pro laiky, změnila a je možné si dávat exercicie navzájem. Exercicie si tak mohou dávat muži i ženy. Je to krásné vyjádření toho, že Bůh je přítomen v každém z nás, že je živým Bohem církve na celém světě.¹⁴²

3.2 Duchovní cvičení – jádro Ignaciánské spirituality

Základním kamenem spirituality sv. Ignáce jsou duchovní cvičení, které dostávaly jistý obrys již při Ignácově zotavovacím období v Loyole. Tam si poprvé začal reálně uvědomovat, že existují myšlenky, které přicházejí s dobrým úmyslem, ale i takové, jež jsou založeny na zlém záměru. Tyto myšlenky se naučil velmi dobře rozlišovat.

Svoji útlou knížku, kterou Ignác nazval *Duchovní cvičení*¹⁴³, a jejímž obsahem jsou zkušenosti, které čerpal z církevních duchovních pokladů různých řeholí, jakými byli dominikáni, benediktini, karmelitáni či františkáni, poskytl dalším generacím. Je třeba podotknout, že studnicemi vědomostí byli také lidé, kterým na ulici pomáhal. Naučil se od nich mnohé a tento celý souhrn znalostí vměstnal do řádků zmíněné

¹⁴⁰ Srov. LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*, s. 14.

¹⁴¹ Srov. tamtéž, s. 15.

¹⁴² Srov. TETLOW, Joseph A. *O Duchovních cvičeních Ignáce z Loyoly s J.A. Tetlowem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 89 s. Autor - téma; sv. 24. S. ISBN 80-7192-937-9, s. 11.

¹⁴³ “Kniha, která se nečte, ale uvádí ve skutek... tato učebnice duchovní gymnastiky má být *konána*, a ne pouze *myšlena*”. (FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004. 461 s. Societas. ISBN 80-86715-27-2, s. 51.).

knížky. Duchovní vedení¹⁴⁴ Ignác poskytoval téměř patnáct let před svým vysvěcením na kněze a vždycky dbal na to, aby nevnucoval jiným to, co pomohlo jemu samotnému. Toto totiž Ignác považoval za chybu, které se nesmí ten, kdo duchovně vede, dopustit. Bůh totiž mluví ke každému srdci svým vlastním jazykem a nezaměnitelným způsobem.¹⁴⁵

„Pojmem duchovní cvičení¹⁴⁶ se rozumí každý způsob zpytování svědomí, rozjímání, nazírání, ústní a vnitřní modlitby a jiných duchovních úkonů...“¹⁴⁷ Takto začíná svoje poznámky Ignác a pokračuje: „Neboť jako existují tělesná cvičení procházet se, pochodovat a běhat, tak se duchovními cvičeními nazývá každý způsob přípravy a disponování duše k tomu, aby se člověk zbavil všech neuspořádaných nákloností a aby po jejich odstranění našel Boží vůli...“¹⁴⁸ Tak mluví Ignác ve své první poznámce k duchovním cvičením, které mají být ku pomoci těm, kdo je dávají i těm, kdo je dostávají.¹⁴⁹ Poznámek je celkem dvacet.

V následujících poznámkách se Ignác postupně zmiňuje o tom, že duši sytí nikoliv to, že mnoho zná, ale to, že zakouší věci vnitřně. Je třeba mít také na paměti větší úctu při úkonech vůle, u kterých mluvíme s Pánem.¹⁵⁰ Dále Ignác rozlišuje čtyři části (čtyři týdny)¹⁵¹ duchovních cvičení:

¹⁴⁴ Zde je možná na místě zmínit se stručně o pojmu duchovního vedení, jak byl vnímán historicky a jak se vyvíjel. Nejčastěji užívaným pojmem v předkoncilní době byl termín „duchovní vedení“. V období, kdy začínal koncil a v jeho průběhu se tento pojem dostal pod těžkou kritiku, a to z toho důvodu, že osoba, která vede, byla chápána velmi autoritativně, a naopak pro vedeného bylo toto označení vnímáno tak, jako by vedený měl být naprosto pasivní a nezralý k vedení. Vžilo se tedy nové označení „duchovní doprovázení“ a záhy také „duchovní otcovství“, jež je znakem staré mnišské tradice. Musíme dodat, že se také občas setkáme s pojmem „duchovní poradenství“. Nicméně dnes se opět objevuje spíše termín „duchovní vedení“. (Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“. *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online]. c 2015, [cit. 2017-01-12]. ISSN 2336-3398. Dostupné z WWW: <<http://theologica.cz/index.php/theologica/article/view/136/130>>.).

¹⁴⁵ Srov. TETLOW, Joseph A. *O Duchovních cvičeních Ignáce z Loyoly s J.A. Tetlowem*, s. 10.

¹⁴⁶ Jádrem Duchovních cvičení je vlastně rozlišování duchů, je to boj, na jedné straně pod praporem Krista a na straně druhé pod praporem satana. A není náhoda, že právě z toho důvodu začíná Duchovní cvičení Ignác modlitbou *Duše Kristova* ze 14. století. Je to velmi sofistikovaná taktika, jež je prostoupena celým Duchovním cvičením. Jde tedy zejména o souboj mezi Kristem Králem a satanem, který se odehrává v srdcích těch, kteří exerciciemi procházejí. (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 104.).

¹⁴⁷ IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 12.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Srov. tamtéž.

¹⁵⁰ Srov. tamtéž.

¹⁵¹ Ve světle Ignácem zavedených čtyř týdnů je třeba také zmínit tři cesty, ke kterým bylo schéma čtyř týdnů velmi často nebo téměř vždy přirovnáváno. Tyto tři cesty, tedy cesta očištná, osvětlná a spojná, vedou

- zaprvé je třeba přemýšlet o své slabosti a svých prohřešcích, je velmi žádoucí proniknout do svých slabostí a poznat je;¹⁵²
- zadruhé bychom měli rozjímat nad životem Krista, od Jeho narození až do vjezdu do Jeruzaléma na Květnou neděli;¹⁵³
- zatřetí je důležité si ve svém srdci uvědomit, že Kristus zemřel za naše hříchy,¹⁵⁴ aby nás smířil s Otcem. Kristus přišel naplnit Otcovu vůli, jak sám prohlásil: „neboť jsem sestoupil z nebe, ne abych činil svou vůli, ale abych činil vůli toho, který mě poslal;“ (Jan 6,38).
- začtvrté bychom si měli uvědomit sílu odpuštění ve světle Kristova zmrtvýchvstání a nanebevstoupení;

Tyto čtyři týdny ale nemají být brány časově doslova. Je třeba týden zkrátit nebo naopak prodloužit, vyžaduje-li to situace. Je také vhodné, aby člověk, který exercicie koná (exercitant), nabídl svoji svobodu Pánu, aby ji Ten užil dle vůle své. Také ten, kdo duchovní cvičení dává (exercitátor), by měl pamatovat na to, že příjemce nemusí pociťovat žádné pohnutky v duši, ani zlé ani dobré. Pak by tedy měl aktivně vstoupit do procesu dotazy, aby se ujistil, že příjemce jedná dle instrukcí.¹⁵⁵

Pokud exercitant cítí pokušení, neměl by jej udělovatel kárat, ale přistupovat k němu vlídně a postupně mu vyložit, jak správně rozeznávat duchy v prvním a druhém týdnu. Toto je ale třeba dělat s opatrností, protože pravidla, jež byla stanovena pro druhý týden, jsou podrobnější a nemusela by být pochopena správně. Je velmi dobré nespěchat a v prvním týdnu dodržovat pravidla právě prvního týdne. Někdy je také nutné vysvětlit příjemci duchovních cvičení, že nepřítel se během exercicií schovává pod rouškou dobra, aby překazil cestu duše ke spáse. Stejně tak to platí o

k duchovní dokonalosti. Toto srovnání je samozřejmě na místě, protože duchovní cvičení si kladou také za úkol dovést duši k dokonalému naplnění Bohem, tedy k nejvyššímu cíli. Dokonce i sám Ignác toto potvrdil v desáté poznámce, kde nastínil jistou spojitost mezi prvním týdnem a očistnou cestou a druhým týdnem a osvětlnou cestou. (Srov. FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*, s. 40.).

¹⁵² Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 13.

¹⁵³ Srov. tamtéž.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž.

rozjímání a modlitbě, ve které je třeba vydržet raději déle než stanovenou hodinu, protože nepřítel usiluje o to, aby člověk trávil na modlitbách co nejméně času. Tím se příjemce staví nepříteli na odpor.¹⁵⁶

V neposlední řadě je také vhodné exercitanta občas upozornit na to, aby neudělal žádný nerozvážený krok, který by mohl být nad jeho síly. Je tedy nutné zůstat v jisté rovnováze a nechat jednat Pána a jeho nezměrnou lásku. Je jistě lepší nechat působit Boží milost ve svém srdci, než se sám snažit o to či ono. A kdyby přece přišly zlé myšlenky, je nutné o nich mluvit s doprovázejícím. Duchovní cvičení se totiž musí nastavit tak, aby exercitantovi vyhovovala a korespondovala s jeho intelektem (věk, vzdělání apod.).¹⁵⁷

Ignác ve své předposlední poznámce pamatuje i na lidi, kteří jsou činní ve věcech veřejných a stanovuje jim konkrétní pravidla. V poslední poznámce se zmiňuje Ignác o vhodnosti přerušování komunikace s okolním světem během exercicií a vyvozuje z toho tři výhody:

- pokud člověk upřednostní službu Bohu před světskými záležitostmi, získá tak před Bohem zásluhu.
- člověk, který se soustředí na svého Pána a není rozptylován mnoha myšlenkami, je svobodnější ve svém úsilí o spojení s Kristem.
- není-li člověk roztěkaný a je soustředěn jen na Pána, pak se lépe disponuje k přijetí Boží milosti a darů.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 14-15.

¹⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 16-17.

¹⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 17-18.

3.2.1 První část exercicií

Vítězství nad sebou samým, poznání sebe sama.¹⁵⁹ Tak Ignác mluví o prvním týdnu, ve kterém je třeba poznat své neduhy, své vášně a závislosti a odstranit je na cestě k Pánu.¹⁶⁰ Setkáváme se zde s lidským pojetím hříchu, se zkušeností se zlem z reálného života. Nejde tu o teologický výklad, ale o opravdové zakoušení hříchu tak, jak jej všichni známe ze svých životů.¹⁶¹ Nutno říci, že hříchu předchází svobodné rozhodnutí, svobodná volba.¹⁶² Hřích je tedy něco, k čemu jsme se svobodně, v nitru, rozhodli. Děláme něco, o čem víme, že dělat nemáme, ale přesto to mnohdy uděláme. A toto je rozkol, kterým se zabývá již svatý Pavel ve svém listě Římanům: „Vždyť nečiním dobro, které chci, nýbrž zlo, které nechci.“ (Řím 7,19).¹⁶³

Sv. Ignác v této souvislosti s prvním týdnem duchovních cvičení tedy staví svobodu do jakéhosi nebytí, protože svoboda svoji svébytnost stvrzuje právě hříchem.¹⁶⁴ Je třeba se stát netečnými ke všemu, co je svobodě našeho rozhodnutí dovoleno.¹⁶⁵

Ignác v prvním týdnu určuje části dní na určité doby (ranní vstávání, po obědě, po večeři), do kterých vkládá povinnosti, které je třeba konat. Je nutné zpytovat svědomí a uvědomit si trojí druh myšlenek, a sice, které myšlenky pramení z naší svobody, a které pocházejí od dobrého či zlého ducha.¹⁶⁶ Zde je kladen důraz na

¹⁵⁹ „„Poznání sebe sama tě přivede k tomu, aby sis připomněl Boha“, říká sv. Bazil.“ (ŠPIDLÍK, Tomáš. *Vnitřně zakoušet: eseje pro duchovní cvičení*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2009. 391 s. Dílo Tomáše Špidlíka; 15. ISBN 978-80-7412-028-2, s. 66.

¹⁶⁰ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 19.

¹⁶¹ Srov. LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*, s. 57.

¹⁶² Gaston Fessard (1897-1978), francouzský jezuita a významný teolog, nám k tomu říká: „Svobodný je ten, kdo určuje sám sebe, kdo činí sám sebe, kdo vytváří a staví sám sebe. Odtud první definice svobody: postavení sebe skrz sebe, jež je definicí dokonalé svobody. Ale protože je lidská svoboda svobodou, která se stává, pak před činem, kterým se sama staví, není; je až po tomto činu. Z toho můžeme vyvodit, že je také přechodem od nebytí k bytí. A to je druhá definice svobody. Přesněji řečeno, naše svoboda se může udát jen prostřednictvím zapojení naší svobodné vůle, tj. cestou volby...“ (Srov. FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*, s. 53.).

¹⁶³ Toto je neustálý vnitřní boj, který sv. Pavel rozebírá a naznačuje spojitost mezi tím, co chceme a tím, co uděláme, mezi vůlí a skutkem. (Srov. KOZÁK, Marek. *Vnitřní konflikt člověka z pohledu apoštola Pavla: Ř 7,14-25*. 1. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2013. 101 s. ISBN 978-80-87287-63-7, s. 63.).

¹⁶⁴ Srov. FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*, s. 63.

¹⁶⁵ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 19-20.

¹⁶⁶ Ve své knížce *Duchovní cvičení* poskytuje Ignác jistá pravidla pro správné rozlišování, a to zejména pro první a druhý týden duchovních cvičení. Ignác učí, jakým způsobem rozeznávat různé pohnutky v duši, aby se

myšlenky, slova a skutky. Následuje pět cvičení, resp. rozjímání nad konkrétními pojmy a přídávky k tomu, jak postupovat v prvním týdnu lépe, aby člověk našel, co hledá.¹⁶⁷ Je třeba vytyšit, jak hluboko je v nás hřích zakořeněn a jak dalece duch jednal proti Bohu a jeho vůli, jež je postavena na lásce.¹⁶⁸

3.2.2 Druhá část exercicií

V této části je třeba začít s poznáváním osoby Ježíše Krista. Tak jako v prvním týdnu je nezbytné poznat sebe sama, tak ve druhém týdnu je záměrem poznat Krista.¹⁶⁹ A k tomu nám Ignác pomáhá příkladem pozemského krále; když ho budeme mít na očích, usnadníme si tak cestu k nazírání Krále věčného.¹⁷⁰

Ignác nám nabízí proslovy králů. Jednoho pozemského, když jej nechává promlouvat ke svým poddaným takto: „Moje vůle je podrobit si celou zem nevěřících. Proto, kdo chce jít se mnou, musí se spokojit s tím, že bude jíst jako já a stejně tak pít, odívat se. Musí snášet všechny námahy dne a noční bdění..., aby se se mnou mohl podílet na vítězství...“.¹⁷¹

A druhého Nebeského, který Ignácovými ústy hovoří tímto způsobem: „Je mojí vůlí podrobit si veškerý svět a všechny nepřátele, a tak vejít do slávy svého Otce; proto, kdo chce jít se mnou, musí se se mnou namáhat, aby, jako mě následoval v námáhách, následoval mě také ve slávě.“¹⁷²

Ukažme si na prvním dni druhého týdne, jakým způsobem Ignác radí postupovat. K poznání osoby Krista nám Ignác doporučuje ve svých cvičeních

ty dobré akceptovaly a zlé odmítaly. V souvislosti s rozlišováním duchů mluví také o útěše (což může být pohnutka, která spěje k lásce k Pánu, ale také jakýkoliv růst víry, naděje a lásky) a neútěše (pohnutky k věcem pozemským, světským; jakýsi stav beznaděje, lenosti a smutku). (Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 90-91.).

¹⁶⁷ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 31.

¹⁶⁸ Srov. RAHNER, Karl. *Rozjímání podle Exercicií sv. Ignáce*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2001. 280 s. Societas; 4. ISBN 80-86045-63-3, s. 43.

¹⁶⁹ Srov. *Struktura Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly* [online]. c 2006, [cit. 2017-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.jesuit.cz/exercicie/struktura.php>>.).

¹⁷⁰ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 35.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Tamtéž, s. 36.

kontemplaci důležitých událostí Kristova života. První den je tak zasvěcen v prvním nazírání Vtělení, ve druhém Narození, pak se doporučuje ve třetím a čtvrtém opakování prvních dvou. V pátém se doporučuje ke kontemplaci opět Vtělení a Narození, tentokrát ale s užitím všech pěti smyslů, které Ignác záhy přesně vysvětluje: „Vidět vnitřními očima osoby a nazírat na ně... slyšet sluchem, co mluví... zakoušet čichem a chutí nekonečnou vůni a sladkost božství... dotýkat se hmatem, jako například objímat a líbat místa, na která osoby vstoupily...“¹⁷³ Cvičení pak zakončit modlitbou Otčenáš.¹⁷⁴

V celém konceptu druhého týdne je zakomponováno nazírání událostí ze života Krista do dvanácti dnů, z nichž poslední patří Květné neděli, tedy vjezdu do Jeruzaléma. Ignác zde mluví i o způsobech pokory a vykonání volby ve světle pochopení osoby Krista. Vše by dle Ignáce mělo směřovat k volbě toho, co mě přivede blíže k Pánu a ke spáse.¹⁷⁵

Je dobré, abychom si uvědomili, že k tolika zbraním, které satan používá ke svedení duše z cesty k Pánu, existuje i stejná škála prostředků k obraně proti němu. Je na nás, abychom je dokázali správně použít.¹⁷⁶

I když by se snad mohlo zdát, když už se člověk v tomto okamžiku dokáže rozhodnout svobodně pro Krista, že jsou exercicie u konce, není tomu tak. Je třeba, aby volba pronikla celým životem a aby se, nastane-li těžká zkouška, nezhroutila.¹⁷⁷

3.2.3 Třetí část exercicií

Třetí týden nás vede k nazírání na utrpení Krista. Začíná přípravou na Poslední večeři, při které se Kristus rozhodl pro nás zemřít. Tato událost je tak významným ukazatelem propojení aktu svobodného rozhodnutí a utrpení Krista. Svobodné

¹⁷³ IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 41.

¹⁷⁴ Srov. tamtéž.

¹⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 50.

¹⁷⁶ Srov. HEVENESI, Gábor. *Jiskry sv. Ignáce*, s. 176.

¹⁷⁷ Srov. BOROS, Ladislaus. *Osvobození k životu: Exercicie Ignáce z Loyoly jako směrnice pro dnešní život*. Překlad Zdenka Munzarová a František Jirsa. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994. 190 s. ISBN 80-7113-085-0, s. 59.

rozhodnutí, které nabízí Ignác ve svém vedení duchovního cvičení, je pro nás výzvou, abychom se oděli do nového člověka. Zemřít pro hřích a odpovědět na Boží milost, která má tu moc z nás udělat člověka, jenž bude sdílet Boží vůli.¹⁷⁸

Tuto třetí část Ignác rozděluje na sedm dnů, přičemž začíná kontemplací cesty Krista z Betánie do Jeruzaléma a končí sedmým dnem, ve kterém se kontemplanuje celé utrpení předchozích šesti dní. Na šestý den tak připadalo snímání těla z kříže až k hrobu.¹⁷⁹ S touto třetí částí jsou také spojena pravidla k zavedení pořádku v jídle. Je to určitý souhrn doporučení ke střídmosti.¹⁸⁰

K poslední večeři se pro křesťany neodmyslitelně váže eucharistie. Kristus dal apoštolům svoje Tělo a svoji Krev, aby nám tímto poskytl „občerstvení“ pro život věčný a podal důkaz o jednotě s Ním. Pokud tedy Ignác chtěl, abychom se účastnili Kristova utrpení nazíráním na Jeho muka, pak právě eucharistie je pro křesťana pravá účast na Kristově smrti.¹⁸¹

3.2.4 Čtvrtá část exercicií

V posledním týdnu duchovních cvičení nás Ignác nabádá ke kontemplaci zmrtvýchvstání. Vyzývá nás tak k účasti na radosti s Kristem, který žije. Je to důkaz toho, že eschatologický ráz lidské existence není spjat s utrpením, ale s věčným životem v Boží přítomnosti. To, že se Kristus po strastiplném odchodu z tohoto světa opět vrátil, aby nám projevil svoji bezmeznou lásku, je pro člověka, který zakouší mnohdy těžké životní zkoušky, velikou nadějí.¹⁸² Kristus je už navěky s námi.¹⁸³

„Kristus tedy“, jak říká Fessard, „stoupá k nebi, za svým Otcem... Stoupá jako Syn Boha a bere nás s sebou. Avšak syn Člověka stoupá také, neboť je nesen silou

¹⁷⁸ Srov. FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*, s. 146.

¹⁷⁹ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 59.

¹⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 60.

¹⁸¹ Srov. RAHNER, Karl. *Rozjímání podle Exercicií sv. Ignáce*, s.193.

¹⁸² Srov. *Struktura Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly* [online]. c 2006, [cit. 2017-01-15].

¹⁸³ „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku“ (Mt 28,20).

lidské žádostivosti, která v zajetí svých představ donekonečna rozvíjí svůj obraz království Izraele.“¹⁸⁴

Duchovní cvičení jsou zakončeny kontemplací k nabytí lásky. Touto meditací si máme uvědomit, že bychom měli hledat Boha ve všech věcech, které nás obklopují v každodenním životě. Měli bychom být naplněni láskou k Pánu, a protože láska vychází ze vztahovosti a je založena na darování se, pak bychom se měli ptát, co můžeme my nabídnout Pánu, a toto krásným způsobem Ignác následovně vyjadřuje: „Vezmi si, Pane, a přijmi celou mou svobodu, mou paměť, můj rozum a celou mou vůli, všechno co mám a vlastním. Tys mi to dal, tobě, Pane, to vracím; všechno je tvé, nalož s tím zcela podle své vůle. Dej mi svou lásku a milost, neboť ta mi stačí.“¹⁸⁵

Po tomto posledním nazírání následují ještě konkrétní pravidla pro první a druhý týden duchovních cvičení, které Ignác vypracoval na pomoc k lepšímu uchopení či pochopení jednotlivých stavů a jednání během exercicií.¹⁸⁶

¹⁸⁴ FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*, s. 187.

¹⁸⁵ IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 65.

¹⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 89.

4. Exercicie a jejich aktéři v praxi

Jak již bylo řečeno výše, duchovní cvičení jsou individuálním „posunem“ k Bohu a nasměrováním svých vnitřních pohnutek ke spáse, a to vždy tak, jak chce Pán. Děje se tak tedy díky tomu, že se učíme disponovat naše srdce k působení a následnému plnění Boží vůle, pod vedením duchovního vůdce. Výborným způsobem se o celém procesu zmiňuje dnes uznávaný exercitátor Norbert Alcover:¹⁸⁷ „...skrze naslouchání Bohu pomocí procesu jasně stanoveného duchovními cvičeními začínáme měnit svůj život, uspořádáváme své vášně, měníme své návyky, a nakonec se stáváme lepšími křesťany. To vše vyžaduje sebeodevzdání, práci, modlitbu a důvěru. Přesněji řečeno: Ignácova metoda je jednoduše evangelijní cestou, cestou evangelijních zkušeností, že plně žité lidství se uskutečňuje skrze Kristovo velikonoční tajemství.“¹⁸⁸

Exercicie jsou dnes uzpůsobeny tak, aby pokryly širokou škálu jak potřeb katolických křesťanů, tak i nekatolíků, a dokonce i věřících, kteří vyznávají jiná náboženství.¹⁸⁹ Exercicie jsou nabídkou k prohloubení vztahu s Bohem, k usebrání se či v neposlední řadě například k pomoci řešit lidské těžkosti a trápení. Exercicie nejsou vždy čtyřtýdenní záležitostí, ale můžeme absolvovat i kratší, např. osmidenní nebo víkendové. Tyto mohou být přizpůsobeny stavu člověka, který hledá konkrétní duchovní růst, pomoc v nesnázích nebo stojí před významnou životní volbou.¹⁹⁰

Při duchovních cvičeních, mají-li být provedena řádně, musí dojít k osobnímu prožitku; jinými slovy musí se projevit hnutí ducha, která jsou podnícena Duchem svatým. Tyto jsou pak určující k proměně člověka zevnitř a jsou nedílnou součástí otevírání se pro nový duchovní život. Je nezbytné odhodit pýchu soběstačnosti a uznat

¹⁸⁷ Norberto Alcover Ibáñez (nar. 1940) – jezuita, novinář, spisovatel a profesor na Univerzitě Comillas v Madridu.

¹⁸⁸ ALCOVER IBÁÑEZ, Norberto. *Impulzy k duchovnímu životu: osmidenní exercicie podle Ignáce z Loyoly*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. 187 s. Societas; 24. ISBN 978-80-86715-72-8., s. 15.

¹⁸⁹ Srov. *Co jsou to exercicie?* [online]. c 2011, [cit. 2017-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://exercicie.cz/exercicie.php>>.).

¹⁹⁰ Srov. BARRY, William A. a CONNOLLY, William J. *Praxe duchovního doprovázení*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 223 s. Orientace. ISBN 978-80-7195-217-6, s. 16.

za svého pána Krista. Jde tedy o odevzdání se Bohu celou svou bytostí. Výsledkem je pak pavlovský nový člověk, o kterém mluví Kristus: „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu.“ (Mk 1,15).¹⁹¹

Z výše uvedeného tedy plyne, že v praktické rovině jsou duchovní cvičení vždy spojením duchovního vůdce a vedeného. Jakkoliv by se mohlo zdát, že při duchovním vedení jsou aktéry pouze dvě osoby, na jedné straně exercitátor a na druhé exercitant, není tomu tak. Navzdory tomuto zdání je totiž vždy přítomna ještě jedna osoba, Duch svatý.¹⁹²

4.1 Exercitant

Na jedné straně se neustále mluví o nezbytných kvalitách pro duchovního vůdce, na straně druhé se ale málo zmiňujeme o dispozicích či kvalitách vedené osoby. Přitom vedená osoba hraje v celém procesu duchovního doprovázení důležitější roli než osoba vůdce. Pokud tedy vedená osoba chce podstoupit duchovní cvičení pod záštitou duchovního vůdce, musí splňovat jisté podmínky. Pavel Vojtěch Kohut se zmiňuje o třech aspektech, kterými by měla být osoba vedeného vybavena, aby byla s to přijmout charisma duchovního vedení. Kohut mluví o pokoře, důvěře a zdravém úsudku. Jiní autoři mluví o prostotě, střídmosti a podřízenosti.¹⁹³ My zůstaneme u Kohutova rozdělení, které vychází z díla *Hrad v nitru* sv. Terezie z Avily,¹⁹⁴ a rozebereme postupně každý z nich.¹⁹⁵

Pokora neznamená v tomto smyslu rozhodně žádné ponížené chování vymykající se realitě, ale spíše o odevzdání se pravdě. Pokora totiž v lidském měřítku

¹⁹¹ Srov. ALCOVER IBÁÑEZ, Norberto. *Impulzy k duchovnímu životu: osmidenní exercicie podle Ignáce z Loyoly*, s. 14.

¹⁹² Nejen církve jako celek je pod vedením Ducha svatého, ale i každý jednotlivý křesťan se nachází pod individuální „taktovkou“ Ducha svatého. Je to partnerský vztah. (Srov. BAUMERT, Norbert, SJ. *Rozlišuj duchy*. 2. opravené vydání. vyd. Praha: Pastorační středisko při AP, 1988. 47 s.).

¹⁹³ Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 189.

¹⁹⁴ Terezie z Avily (1515-1582) – španělská mystička a reformátorka karmelitánského řádu.

¹⁹⁵ Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 189.

znamená vnímat realitu a touhu poznávat hloubku pravdy. Tento postoj je pak velmi důležitý k tomu, aby se vedená osoba mohla správně učit a dělat pokroky.¹⁹⁶

Důvěra, které je třeba ke správnému uchopení rad duchovního vůdce, je další známkou harmonického vztahu mezi exercitátorem a exercitantem. Bez důvěry se tento vztah neobejde, protože bez důvěry není vedená osoba schopna přijmout rady a aplikovat je v praxi. Nebyla by schopna naslouchat.¹⁹⁷

Zdravý úsudek v tomto případě neznamena způsobnost rozumově uvažovat, ale je tu myšleno základní umění rozlišování a přiměřené reakce v jistých situacích.¹⁹⁸

Tyto tři požadavky, o kterých jsme se zmínili, jsou svojí povahou vlastní trojiční struktuře duchovních cvičení.¹⁹⁹ Doprovodit vedeného do plnosti Kristovy vyžaduje právě pokoru, která v tomto světle svou povahou touží po pravdě a přiznává si vlastní limity. Důvěra tady není nic jiného, než vyjádření vztahu Krista k Bohu Otci a zdravým úsudkem se zde rozumí duchovní rozlišování, tolik potřebné k účasti na vedení Duchem svatým.²⁰⁰

4.2 Exerციtátor

V této oblasti se zdají být, dle Kohuta, nezbytné vlastnosti jako vzdělanost, zkušenost a prozíravost, které opět přejímá od sv. Terezie z Avily.²⁰¹

V souvislosti s duchovním vedením se k této problematice vyjadřuje i například Josef Enn,²⁰² který se zmiňuje o třech skupinách duchovních vůdců. První skupina je charakteristická tím, že její protagonisté nikdy nevykročí ze stínu knížky

¹⁹⁶ Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 189.

¹⁹⁷ Srov. tamtéž.

¹⁹⁸ Srov. tamtéž.

¹⁹⁹ K tomuto Kohut říká: „Žít duchovním životem a rozvíjet jej tedy nespočívá v ničem jiném než ve stále hlubším prožívání vztahů k Bohu Otci, Synu a Duchu svatému, a tím i vědomí sounáležitosti s církevním společenstvím a jeho vnitřní jednoty.“ (KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 183.).

²⁰⁰ Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 190.

²⁰¹ Srov. tamtéž, s. 191.

²⁰² Josef Enn (1952-2003) - SJ (dle databáze Centra Aletti), Gymn-Prof.

Duchovních cvičení a jen opakují přesně znějící věty podle Ignáce, zatímco druhá skupina zase velmi zajímavě dokáže mluvit o všem, co se týká Písma a Tradice, ale naprosto vynechávají dynamiku Duchovních cvičení. Třetí skupinou jsou tací duchovní vůdci, kteří dokáží výsostně skloubit Duchovní cvičení s vynikající znalostí Písma a dávají tak ochutnat opravdové ignaciánské exercicie za pomoci Ducha svatého.²⁰³

Sám Ignác k tomuto říká, že je velmi prospěšné, když duchovní vůdce sám umí rozpoznat pohnutky v srdci vedeného, které vyvolávají různé duchové. Protože teprve tehdy může duchovní vůdce nejlépe odhadnout situaci a dát správnou radu.²⁰⁴

Zůstaneme-li opět u charakteristiky Vojtěcha Kohuta, pak vzdělanost je v této souvislosti ani ne tak titul z oboru teologie, ale spíše schopnost a ochota aplikovat znalosti v praxi, i za cenu změny vlastního chování. Zkušenost je v této rovině ceněna z pohledu „žití s Bohem“, je založena na vztahu s Pánem. Protože ten, kdo žije v důvěrném vztahu s Bohem, lépe předá takovou zkušenost vedené osobě. Zkušenost zde tedy není vnímána jako dovednost, která byla nabyta opakujícím se řešením jistých skutečností. Prozíravost je potom záležitostí jasného rozlišení a pochopení, jakým způsobem vede Duch vedeného, a sdělení tohoto vedení tak, aby podnítilo ve vedené osobě důvěru a ochotu podrobit se Duchu.²⁰⁵

4.3 Duch Svatý

„Duch Panovníka Hospodina je nade mnou“ (Iz 61,1). Pokud takto můžeme vyjádřit v jakémkoliv okamžiku prostor mezi duchovním vůdcem a vedeným, potvrzujeme tím autenticitu duchovního vedení.²⁰⁶

²⁰³ Srov. ENN, Josef. *Exercicie a Písmo svaté: přehled biblických míst pro důležitá témata duchovních cvičení*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2006. 91 s. Studijní texty; 36. ISBN 80-86715-60-4, s. 14-15.

²⁰⁴ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*, s. 16.

²⁰⁵ Srov. KOHUT, Vojtěch. „Duch Páně je nade mnou“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 191-2.

²⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 187.

Text, který je pro pochopení působení Ducha Svatého v tomto ohledu stěžejní, není od nikoho jiného než sv. Jana od Kříže:²⁰⁷ „Ať si ti, kdo vedou duše, uvědomí a uváží, že hlavním činitelem, vůdcem a hybatelem duší v této záležitosti nejsou oni, nýbrž Duch Svatý, ať si uvědomí, že oni jsou jen nástroji, aby je nasměřovali k dokonalosti prostřednictvím víry a Božího zákona, podle ducha, jakého Bůh každé duši dává.“²⁰⁸

A dále pokračuje:

„Ať se ti, kdo je vedou, spokojí s tím, že je pro to disponují podle evangelijní dokonalosti, kterou je obnažení a prázdnota smyslu a ducha, a ať se nesnaží postupovat dál v budování, neboť to je věc Otce.“²⁰⁹ To proto, že: „každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování je shůry, sestupuje od Otce nebeských světél.“ (Jk 1,17).²¹⁰

Nicméně opět vyjdeme z Kohutova pojetí. Text sv. Jana od Kříže Kohut pokládá za elementární pravdu, kterou rozděluje na dva prvky:

- každý člověk je veden při exerciciích Duchem svatým nezaměnitelnou cestou
- je třeba si nechat pomoci dalšími osobami při osvojování dovednosti duchovního rozlišování

Je tedy nezbytné tyto dvě roviny od sebe odlišit, ale uvědomovat si, že stojí na společném základě.²¹¹

²⁰⁷ Jan od Kříže (1542-1591) – kněz, karmelitán, jeden z největších křesťanských mystiků, učitel církve.

²⁰⁸ *Živý plamen lásky* 3, 46. – Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 187-188.

²⁰⁹ JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky: definitivní znění s textovými variantami první redakce v poznámkách*. Překlad Terezie Brichtová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 145 s. Karmelitánská spiritualita; sv. č. 58. ISBN 80-7192-435-0, s. 109.

²¹⁰ Srov. tamtéž.

²¹¹ Srov. KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online], s. 188.

5. Působení exercicií na věřící dnes

K tomu, abychom lépe pochopili, jak působí duchovní cvičení na věřící dnešní doby, je třeba podrobit ty, kteří exercicie absolvovali, dotazům souvisejícím s jejich prožitkem. Budeme ale zkoumat nejen vliv duchovních cvičení jako takových, ale také to, z jakého důvodu se věřící dnes hodlají exercicií účastnit, popř. jak byli s praxí duchovního vedení spokojeni a zdali působení dosáhlo očekávaného účinku.

5.1 Kvalitativní výzkum

Pro dotazy, jež by dokládaly vliv exercicií na určitou skupinu osob (jedná se o skupinu osob, jež duchovní cvičení absolvovala), se jako nejvhodnější jevila forma kvalitativního výzkumu.²¹² V tomto konkrétním případě se jedná o kvalitativní výzkum strukturovaného dotazování, pro který jsou východiskem dva specifické přístupy: zaprvé se jedná o fenomenologické zkoumání a zadruhé jsou v něm aplikovány uzavřené otázky.

Fenomenologickým zkoumáním rozumíme popis a analýzu prožité zkušenosti s konkrétním fenoménem, jde tedy o prožitek jedince či skupiny jedinců. V rámci tohoto zkoumání pak vytváříme popis a interpretujeme sdělenou zkušenost.²¹³ V naší souvislosti se jedná o fenomén duchovních cvičení sv. Ignáce z Loyoly.

Uzavřenými otázkami rozumíme ten typ otázek, na který může dotazovaný odpovědět pouze formou předem připravených odpovědí. Jedná se tedy o strukturovaný dotazník, kde respondent vybere nejvhodnější odpověď. Analýza dat takového strukturovaného dotazníku s uzavřenými otázkami je jednoduchá a lze tak

²¹² Jádrem kvalitativního výzkumu spočívá v náhodném výběru, experimentu a strukturovaném sběru dat za pomoci dotazníků, testů či pozorování. (Srov. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6., s. 46.).

²¹³ Srov. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6, s. 128.

ve velmi krátkém čase získat velké množství odpovědí mnoha osob. Celkově je tento typ dotazování považován za dotazování s plynulým průběhem.²¹⁴

5.2 Dotazník

Pro svůj dotazník jsem sestavil osm uzavřených otázek a jednu otevřenou,²¹⁵ vycházejících z fenoménu působení ignaciánských exercicií, za účelem zjistit, jak působí duchovní cvičení na věřící dneška. Otázky jsem vytvořil v elektronické podobě na webu [survio.com](http://www.surveymonkey.com) a dotazník, který je k dispozici zde: <http://www.surveymonkey.com/survey/d/B6T6S7D3V8R0C8E8J> pak rozeslal pomocí emailu.

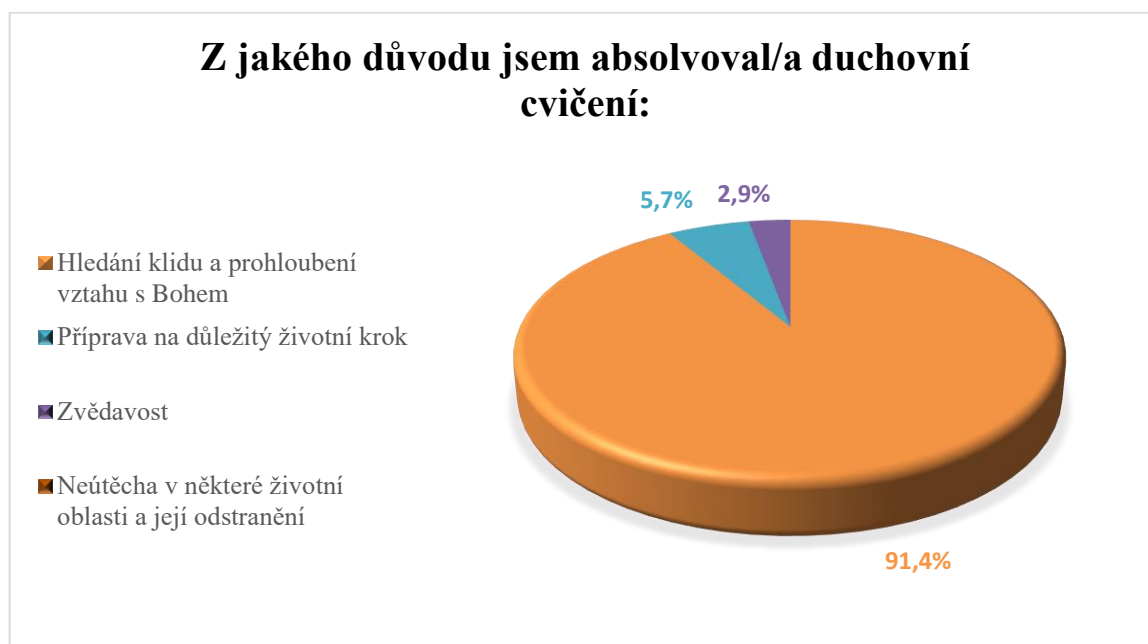
Na otázky odpovědělo 35 respondentů. Otevřenou otázku jsem ponechal jako komentář na konci dotazníku, s možností nechat vyjádřit respondenty svůj vlastní názor či radu k dotazníku. K těmto však nebylo přihlíženo při analýze posbíraných dat.

V dotazníku byly vytvořeny následující dotazy, které analyzuji pomocí procentuálního vyjádření grafickou formou.

²¹⁴ Srov. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6, s. 164.

²¹⁵ Otevřené otázky jsou takové, na které může respondent odpovědět svými vlastními slovy (Srov. tamtéž.).

5.2.1 Důvod absolvování duchovních cvičení

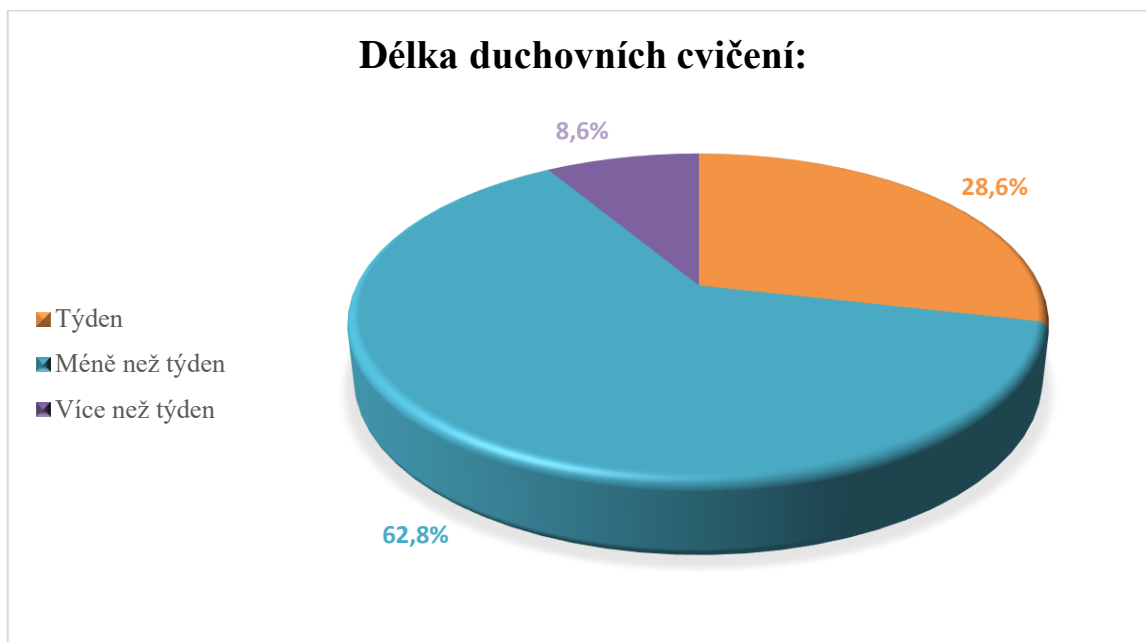

V tomto prvním dotazu jsme se snažili zjistit, co nebo jaká životní událost vedla respondenty k účasti na duchovních cvičeních.

Jak je patrné ze sběru odpovědí v prvním grafu, z 91,4% vedlo k rozhodnutí hledání klidu a prohloubení vztahu s Pánem. Příprava na důležité životní rozhodnutí či klíčovou volbu přivedla k duchovním cvičením 5,7% respondentů a následně je zastoupena 2,9% pouhá zvědavost.

Podle této studie tedy nejvíce lidi motivuje k účasti na exerciciích prohlubování vztahu s Bohem. Není to tedy, jak by se mohlo zdát, neútěcha v některé z životních oblastí a její eliminace, nýbrž upevnění již zakoušeného vztahu, o který je třeba neustále pečovat. To, že je z největšího procenta zastoupena právě tato odpověď, je s nejvyšší pravděpodobností také ovlivněno tím, že průzkum se prováděl mezi lidmi, kteří jsou z velké části praktikujícími křesťany.

5.2.2 Účast na duchovních cvičeních z pohledu jejich trvání

Druhý dotaz si kladl za cíl zjistit, kolik času jsou ti, kteří se rozhodnou pro absolvování exercicií, ochotni strávit duchovním růstem.

Procentuální vyjádření sesbíraných odpovědí nám tedy říká, že z 62,8% byly vyhledávány exercicie kratší jednoho týdne, zatímco právě týden byly duchovní cvičení navštěvovány z 28,6% a u 8,6% respondentů bylo v odpovědi uvedeno, že se podíleli na duchovních cvičeních více než týden.

Vzhledem k tomu, že byl dotazník orientován spíše k laickým osobám než zasvěceným, je patrné, že většinou byly vyhledávány exercicie spíše kratšího trvání. Z průzkumu lze tedy vyčíst, že se respondenti snažili účastnit duchovních cvičení, která, ať už z důvodů osobních, rodinných či kvůli zaměstnání, nebyla delší než týden.

5.2.3 Duchovní cvičení jsem absolvoval/a poprvé

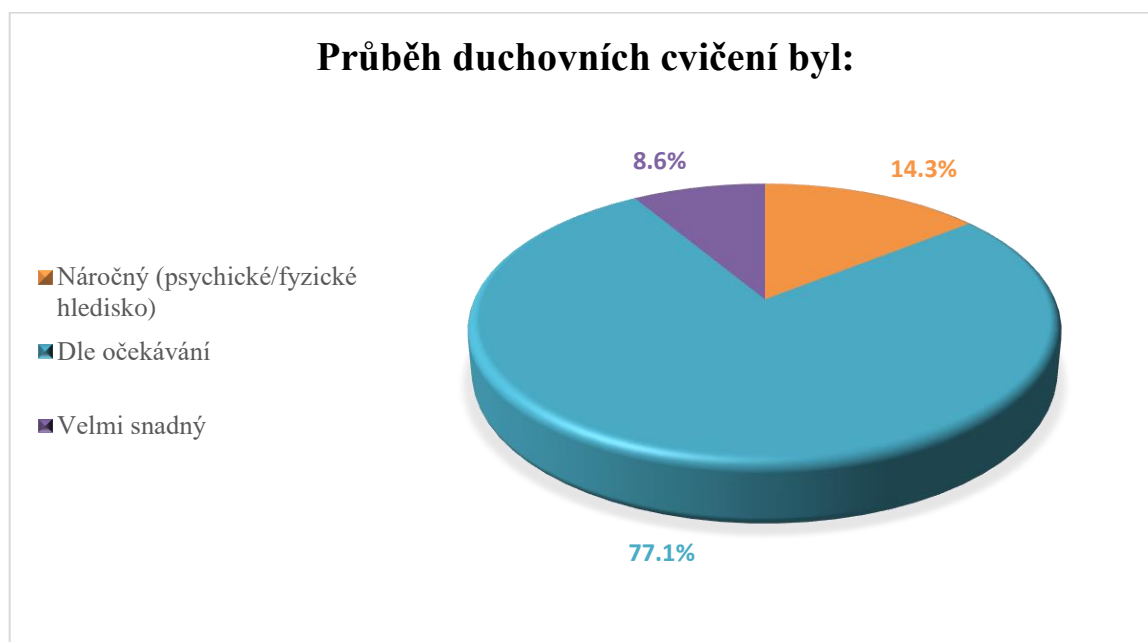

U třetího dotazu bylo záměrem odhalit, zda-li se respondenti účastnili duchovních cvičení poprvé nebo již vícekrát v minulosti.

V drtivé většině případů, konkrétně v 88,6%, se odpovědi shodovaly v tom, že účast na duchovních cvičeních nebyla pro respondenty první zkušeností. Naopak u 11,4% reakcí byla zastoupena odpověď, která potvrzovala první účast na duchovním doprovázení.

Můžeme tedy vyvodit, že duchovní cvičení se v drtivé většině případů stávají událostí, kterou většina respondentů absolvovala více než jednou. Exercicie jsou tedy vyhledávány opakovaně. Jak vidíme, je jisté, že na prohlubování vztahu s Pánem respondentům záleží a jsou ochotni přicházet na duchovní cvičení znovu.

5.2.4 Průběh duchovních cvičení z pohledu náročnosti

Čtvrtým dotazem jsme se pokusili nalézt odpověď na průběh duchovních cvičení, konkrétně, jestli bylo absolvování vnímáno jako něco náročného nebo zdali účastníci exercicií nebyli jejich náročností překvapeni anebo naopak vnímali průběh jako něco zcela snadného.

Náročným hodnotilo průběh duchovních cvičení 14,3% respondentů. Z 8,6% odpovědí lze vydedukovat, že průběh byl vnímán jako velmi snadný a u většiny, tedy u 77,1% se jevílo absolvování tak, jak bylo očekáváno.

Z tohoto zjištění plyne skutečnost, že většina respondentů již věděla, o čem exercicie jsou nebo budou, co se od nich bude očekávat a nepřekvapily je nároky, které na ně byly kladeny. Na potřebu napnout síly v psychické i fyzické rovině byli účastníci tedy z větší části již připraveni.

5.2.5 Vyjádření spokojenosti s duchovním vedením

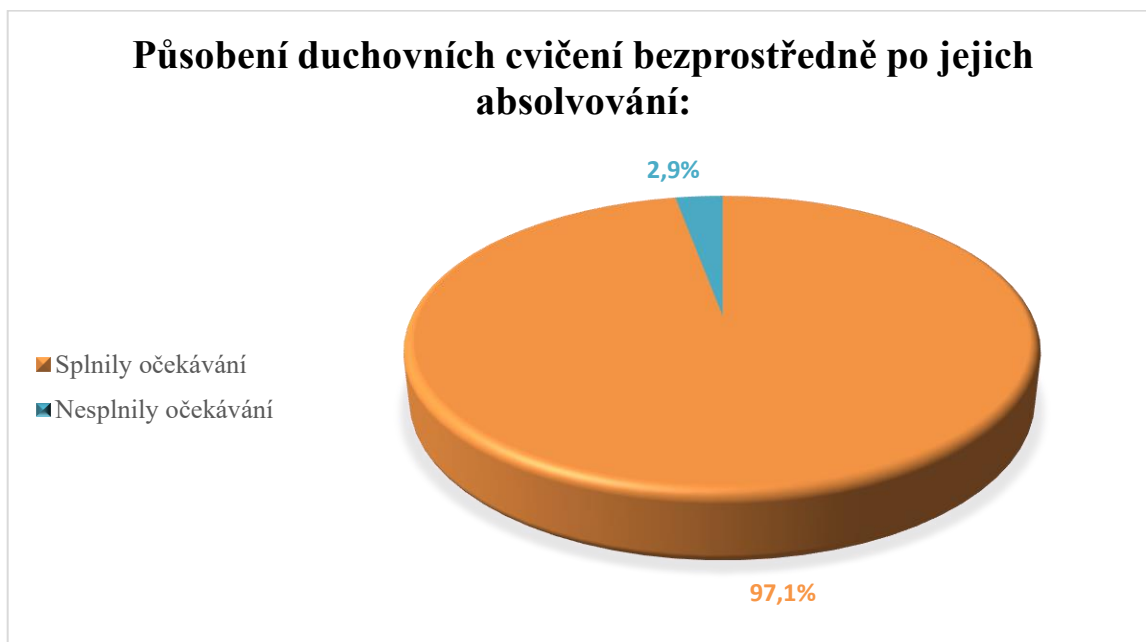

Následující pátý dotaz byl koncipován tak, abychom našli jednoduchou odpověď na spokojenost či nespokojenost respondentů v oblasti absolvovaného duchovního vedení.

Na grafu vidíme zcela jednoznačnou odpověď. 100% „hlasů“ bylo odevzdáno odpovědi „Spokojen/a“, z čehož lze bez vší pochybnosti usoudit, že všichni respondenti do jednoho byli s prováděním duchovního vedení naprosto spokojeni.

Zdá se tedy, že ti, kteří vedou ostatní k Pánu, a kteří připravují cestu Duchu v srdcích těch, kteří se nechají vést, jsou správně připraveni a disponováni pro svůj mnohdy nelehký úkol. Že si mohli během vedení s čistým svědomím říct onu výše zmíněnou větu, kterou jsme slyšeli i z úst Krista: „Duch Páně je nade mnou“ (srov. Lk 4,18).

5.2.6 Účinek duchovních cvičení z krátkodobého hlediska

V tomto šestém bodě nás zajímalo působení duchovních cvičení z krátkodobého horizontu. Jinými slovy jsme hledali odpověď na to, zda si účastník exercicií, v krátkém čase po jejich absolvování uvědomoval jejich vliv na tu oblast, kterou chtěl při duchovním vedení rozvinout či ujasnit.

Odpovědi byly naprosto přesvědčivě pro variantu, která vyjadřuje spokojenost se splněním očekávání. 97,1% těch, kteří vyplnili tento dotazník, koresponduje s touto odpovědí. Jen u 2,9% respondentů duchovní cvičení nesplnila to, co od nich vedený po absolvování očekával.

Je vidět, že duchovní cvičení nesou kýžené ovoce. Alespoň tedy v čase, který následuje bezprostředně po exerciciích, si téměř všichni respondenti uvědomovali a cítili jejich účinek v potřebných oblastech.

5.2.7 Účinek duchovních cvičení z hlediska šesti měsíců

V předposlední otázce jsme se věnovali v podstatě stejnému tématu, jako v otázce šesté. Tedy, zda ten, který se nechal duchovně vést, pociťuje účinek exercicií ještě v období přibližně šesti měsíců po jejich absolvování.

Zde již nejsou odpovědi tak přesvědčivé jako u předešlého bodu. 45,7% respondentů odpovědělo, že dokáže čerpat z účinku, který si v sobě nesou po skončení duchovního cvičení, i po šesti měsících. U 20% dotázaných se účinek vytratí a celkem vysoké procento odpovědí, přesně 34,3%, bylo koncipováno tak, že respondent nedokázal na položenou otázku jednoznačně odpovědět.

Z uvedeného vyplývá, že necelá polovina těch, kteří duchovními cvičeními procházeli, dokáže ještě po zhruba šesti měsících vnímat jejich působení. Je otázka, z jakého důvodu někteří pociťují účinek déle než jiní. Nicméně toto je, dle mého názoru, otázkou velmi individuální a velmi osobní.

5.2.8 Chut' prohlubovat vztah k Bohu pomocí exercicií

Poslední dotaz měl za úkol zjistit, jestli se respondenti chystají znovu absolvovat duchovní cvičení.

Odpověď byla téměř jednomyslná. 94,3% těch, kteří na tuto otázku přes dotazník odpověděli, se chystá opět duchovní cvičení absolvovat. Pouze 5,7% respondentů se v budoucnu účastnit duchovních cvičení již nechystá.

Myslím si, že tuto odpověď bychom měli vnímat jako velmi pozitivní. Protože člověk, jak je obecně známo, je slabý a snadno upadá do hříchu, i když úmysl byl původně dobrý. Jak totiž víme: „Duch je odhodlán, ale tělo je slabé“ (Mt 26,41). Z tohoto důvodu vidím jako dobré, když se absolvování duchovních cvičení periodicky opakuje.

Závěr

Předložená diplomová práce se pokouší o shrnutí příběhu vzniku duchovních cvičení sv. Ignáce z Loyoly. Pokouší se o smysluplné představení zpočátku obyčejného člověka doby 16. století, který v prvních dvou dekádách své existence nepřipisoval žádný větší význam Boží přítomnosti ve svém životě. Byl to běžný voják a rytíř ve službách šlechtického dvora s tradičním přístupem k víře.

Zjistili jsme, že od svého obrácení sv. Ignác vždy toužil pomáhat potřebným a zdánlivě ztraceným duším. Bůh mu projevil svou milost a Ignác se jí svobodně nechal naplnit, aby nám pak po sobě zanechal nejen velmi dobře fungující řeholní řád, ale zejména způsob duchovního vedení, a to: „ad maiorem Dei gloriam“ – k větší slávě Boží.

Ukázat dnešnímu člověku, který se nachází v diametrálně odlišném prostředí, sílu duchovních cvičení, jistě není nejjednějším úkolem. Nicméně je třeba se o to alespoň pokusit. A toto je také důvod, který byl „hnacím motorem“ k tomu, abych demonstroval pomocí uvedeného výzkumu, že jsou ignaciánské exercicie i po více než čtyřech stoletích stále živým pramenem duchovního růstu ve vztahu k Bohu. Neméně důležitým zjištěním je také fakt, že duchovní cvičení nejsou určena jen a výlučně určena pro katolické křesťany. Duchovních doprovázení se může účastnit každý, kdo touží po uspořádání svého vlastního života, svých myšlenek a v neposlední řadě také po nalezení pokoje ve své vlastní duši, který je mnohdy narušen nepřehledným množstvím informací a nabídek dnešní doby. Člověk tak velmi rychle může ztratit orientaci a „zabloudit“ do temných zákoutí pod tíhou laciných a povrchních lákadel.

Duchovní cvičení tak mohou nabídnout cestu k rovnováze mezi pozemskými a duchovními poklady. Mohou poskytnout návrh řešení svízelných situací našich životních událostí a být ku pomoci každému, kdo o tuto nabídku projeví opravdový zájem.

Anotace

Diplomová práce poskytuje stručný náhled na osobu sv. Ignáce z Loyoly a fenomén duchovních cvičení.

Práce stručným způsobem představuje pojem duchovních cvičení, okolnosti vzniku, jejich formu v předkoncilním a pokoncilním období a jejich působení v současném světě. Dále je nastíněna spiritualita sv. Ignáce a jsou tu osvětleny dispozice a vztahy účastníků exercicií. Stěžejní částí je výzkum v podobě fenomenologického dotazníku, který si klade za úkol postihnout vliv duchovních cvičení na člověka dnešní doby.

Annotation

The diploma offers brief insight into the person of St. Ignatius of Loyola and the phenomenon of spiritual exercises.

This study summarily shows the concept of spiritual exercises, circumstances of creation, their form during a period before the Second Vatican Council and after it and their effect in our present time. Further is outlined St. Ignatius spirituality and described the dispositions and relations among participants of spiritual exercises. The crucial part of this study describes a research in the form of phenomenological research questionnaire, whose goal is to capture the impact of spiritual exercises on humans of our time.

Bibliografie

Primární:

DALMASES, de Candido, *Otec a Magister*. Řím, Praha, 1992.

IGNÁC Z LOYOLY. *Souborné dílo*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 470 s. Societas; 22. ISBN 80-86715-42-6.

MATT, Leonard von a RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004. 335 s. Societas; 14. ISBN 80-86715-19-1.

RAHNER, Hugo. *Ignác z Loyoly: a dějinné pozadí jeho spirituality*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2012. 109 s. Societas; 43. ISBN 978-80-7412-119-7.

RAHNER, Karl. *Má dnes Ignác z Loyoly ještě co říci?*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. 64 s. Slovo a obraz; 11. ISBN 978-80-86715-86-5.

RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002. 543 s. Societas; 12. ISBN 80-86045-97-8.

Sekundární:

ALCOVER IBÁÑEZ, Norberto. *Impulzy k duchovnímu životu: osmidenní exercicie podle Ignáce z Loyoly*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. 187 s. Societas; 24. ISBN 978-80-86715-72-8.

BARRY, William A. a CONNOLLY, William J. *Praxe duchovního doprovázení*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 223 s. Orientace. ISBN 978-80-7195-217-6.

BAUMERT, Norbert, SJ. *Rozlišuj duchy*. 2. opravené vydání. vyd. Praha: Pastorační středisko při AP, 1988. 47 s.

Bible: Písmo svaté Starého i Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad. 6., přeprac. vyd., 4. vyd. v České biblické

společnosti. [Praha]: Česká biblická společnost, 1995, ©1985. 1007, 293 s. ISBN 80-85810-08-5.

BOROS, Ladislaus. *Osvobození k životu: Exercicie Ignáce z Loyoly jako směrnice pro dnešní život*. Překlad Zdenka Munzarová a František Jirsa. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994. 190 s. ISBN 80-7113-085-0.

DE FIORES, Stefano, ed. a GOFFI, Tullo, ed. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9.

ENN, Josef. *Exercicie a Písmo svaté: přehled biblických míst pro důležitá témata duchovních cvičení*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2006. 91 s. Studijní texty; 36. ISBN 80-86715-60-4.

FESSARD, Gaston. *Dialektika Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004. 461 s. Societas. ISBN 80-86715-27-2.

FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*. 1. vyd. Brno: Knihař, 2002. 223 s. ISBN 80-86292-05-3.

GALLAGHER, Timothy M., *Spiritual Consolation: an Ignatian guide for the greater discernment of Spirits*, Crossroad, Publishing Company, New York 2007.

HAAS, Adolf. *Základ ignaciánské mystiky v Loyole a Manrese*. In: Ignác z Loyoly. Duchovní deník. 1. vyd. Refugium Velehrad-Roma: Velehrad 2003. ISBN 80-86715-08-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

HEVENESI, Gábor. *Jiskry sv. Ignáce*. Překlad Robert Kunert. 4. vyd. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2005. 412 s. ISBN 80-86953-00-9.

JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky: definitivní znění s textovými variantami první redakce v poznámkách*. Překlad Terezie Brichtová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 145 s. Karmelitánská spiritualita; sv. č. 58. ISBN 80-7192-435-0.

KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve*. Vyd. 3., přeprac. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1993.

KOZÁK, Marek. *Vnitřní konflikt člověka z pohledu apoštola Pavla: Ř 7,14-25*. 1. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2013. 101 s. ISBN 978-80-87287-63-7.

LONSDALE, David. *Oči k vidění, uši k slyšení: úvod do ignaciánské spirituality*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 226 s. Dějiny křesťanských spiritualit. ISBN 80-7192-795-3.

ŘÍHA, Karel. *Bůh vždy větší (Deus semper maior): teologie exercicií podle Ericha Przywary*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2010. 109 s. Současné otázky; 33. ISBN 978-80-7412-050-3.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ignác - stárec: příklad duchovního otcovství*. Překlad Josef Koláček. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 114 s. Dílo Tomáše Špidlíka; 9. ISBN 80-86715-38-8.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Ignác z Loyoly a spiritualita Východu: (přívodce knihou Duchovních cvičení svatého Ignáce z Loyoly)*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2001. 171 s. Dílo Tomáše Špidlíka; 7. ISBN 80-86045-67-6.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Vnitřně zakoušet: eseje pro duchovní cvičení*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2009. 391 s. Dílo Tomáše Špidlíka; 15. ISBN 978-80-7412-028-2.

TETLOW, Joseph A. *O Duchovních cvičeních Ignáce z Loyoly s J.A. Tetlowem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 89 s. Autor - téma; sv. 24. S. ISBN 80-7192-937-9.

Internetové zdroje:

Co jsou to exercicie? [online]. c 2011, [cit. 2017-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://exercicie.cz/exercicie.php>>.

Ignác z Loyoly (1491-1556), zakladatel Jezuitů [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Ignac-z-Loyoly-1491-1556-zakladatel-Jezuitu.html>>.

KOHUT, Vojtěch. „*Duch Páně je nade mnou*“ *Základní prvky teologie a praxe duchovního vedení* [online]. c 2015, [cit. 2017-01-12]. ISSN 2336-3398. Dostupné z WWW: <<http://theologica.cz/index.php/theologica/article/view/136/130>>.

Struktura Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly [online]. c 2006, [cit. 2017-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.jesuit.cz/exercicie/struktura.php>>.

ŠPAČEK, Michael. *Podklady k přednášce Kajičnost v teologii východní církve* [online]. c 1999, [cit. 2016-12-12]. Dostupné z WWW: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0061_t01.htm>.